

28
ROČNÍK 12

16. května 2003

V ČÍSLE:

AS UP schválil souhrnný rozpočet na rok 2003 • Jako „Stavby roku“ byly oceněny i učebny FTK UP • Majálesové veselí oživilo Olomouc • Univerzitní pracoviště informují • Dubnová produkce Vydavatelství UP • Studentská rubrika • Diskuse, názory, ohlasy

Po letech nevýrazných snah o obnovení tradice jarních studentských slavností ožilo v úterý 6. 5. centrum Olomouce průvodem vysokoškolačků v maskách i bez, kteří připomněli sobě i univerzitnímu městu, že majáles jsou opět mezi námi...

(Více informací na str. 4)

-red-, foto -benny- ▶

K pracovnímu jednání se na UP sešli partneři projektu LILIPUT

■ V prostorách Univerzity Palackého se ve dnech 28.–30. 4. 2003 sešli partneři projektu Evropské Unie LILIPUT. Projekt s názvem *Lifelong Learning Leadership for People Undergoing Transformation (LILIPUT)*, volně přeloženo asi jako řízené celoživotní vzdělávání určené těm lidem, jež chápou a vědí, že je potřebné vzdělávat se, byl zahájen v říjnu 2002. Jak pro Žurnál UP uvedla Mgr. I. Hoblíková, vedoucí Centra distančního vzdělávání UP, jež bylo realizací zmíněného projektu pověřeno, smyslem projektu LILIPUT probíhajícího v rámci programu Socrates je vysvětlit co nejširší veřejnosti, co největšímu množství profesních skupin pracujících jak v průmyslu, tak v různých službách, potřebu celoživotního vzdělávání, dále poskytnout metodiku, jak vzdělávat a v neposlední řadě pomoci se vzděláním v rozličných oblastech, v nichž lidé působí. Projekt, jenž navazuje na evropský projekt *Učící se města a regiony*, je zaměřen hlavně na ty pracovníky, kteří se zabývají vzděláváním dospělých, na veřejnou správu a samosprávu a na různé nevládní organizace. *Ukolem každé země je zpracovat dané téma. CDV UP ve spolupráci s PF UP pracuje na tématu „Vzdělávání ve veřejné správě“. Konkrétně se zabýváme moduly, které se týkají efektivní výuky cizích jazyků a vzdělávání ve veřejné správě – management, financování, komunikace, organizace, legislativa atd., sdělila Mgr. I. Hoblíková.*

Jednání s iniciátory výzvy *Počítejte s námi!* na olomoucké univerzitě

■ V úterý 6. 5. 2003 se na pozvání předsedy České konference rektorů prof. I. Wilhelma, rektora UK, a rektorky UP prof. J. Mačákové uskutečnilo jednání s iniciátory výzvy *Počítejte s námi!*. Přítomen byl rovněž předseda Vysokoškolského odborového svazu Ing. F. Barták a člen Senátu ČR prof. V. Roubíček, emeritní rektor VŠB – TU Ostrava. Jak uvedl jeden z autorů výzvy P. Bilík, zástupci zúčastněných stran se shodli na společných cílech a konstatovali, že se jejich aktivity vzájemně doplňují tak, aby byl vyvíjen potřebný tlak na změnu systému a výše financování českého vysokého školství.

-red-

Závěrečným výstupem dvouletého projektu pak bude čtrnáct učebních modulů (kurzů), jež by měly být přístupné prostřednictvím internetu všem zájemcům. Vznikne i městská *Charta učení*, která by měla nastínit práva a povinnosti jak regionu a města, tak samých občanů, v neposlední řadě vznikne i široká síť evropských odborných center, které by měly sloužit potřebám samosprávných úřadů v národním i evropském měřítku.

Partneři UP, jediné české univerzity, jež se do projektu EU zapojila, jsou zástupci univerzity, fakult a dalších vzdělávacích zařízení ze Skotska, Dánska, Irska, Francie, Švédska a Norska. Pracovní setkání v podobě workshopů proběhlo již podruhé. Poprvé se účastníci sešli v roce 2002 ve skotském Edinburgu, jehož Napier University je i hlavním koordinátorem.

M. Hronová

Vážení kolegové,

dovolte, abychom vás jménem iniciativy „*Počítejte s námi!*“, jež vznikla před pár měsíci na FF UP v Olomouci, informovali o záměru zorganizovat v době přijímacího řízení na FF UP ve spolupráci s fakultními odbory výstražnou stávku. Cílem tohoto kroku je informovat veřejnost a politickou reprezentaci o faktálním podfinancování veřejných vysokých škol v ČR, jehož důsledky citelně pociťují především humanitně zaměřené fakulty. Legální stávka je rovněž dokladem akceschopnosti akademické obce – máme ověřené informace, že naše dosavadní činnost měla na patřičných místech razantní účinek a slouží jako nezbytný doplněk oficiálních jednání na ministerské či parlamentní úrovni.

Forma stávky byla podrobně konzultována s Vysokoškolským odborovým svazem i Českou konferencí rektorů, v předkládané podobě získala podporu na Akademickém senátu FF UP a je o ní informováno vedení fakulty i univerzity. Stávka nepoškodí studenty, nebude blokovat přijímací řízení, nezatíží finančně fakultu. Zájemci o studium na FF UP byli o těchto skutečnostech včas informováni. Rizika jsou eliminována na minimum, navíc jsou jistěna potřebným

Ceny města Olomouce za rok 2002 uděleny

■ Už šestým rokem udělila letos olomoucká radnice *Cenu města Olomouce*. Mezi šesti nominovanými osobnostmi, které schválilo Zastupitelstvo města Olomouce na návrh Rady města 6. 5. 2003, byli i tentokrát zastoupeni bývalí či současní členové akademické obce UP: *Cenu města Olomouce za rok 2002* získali prof. Z. Příkrýl v oblasti výtvarného umění, prof. O. Štěrba v oblasti přírodních věd a doc. L. Topolská v oblasti literární činnosti; *Cena města Olomouce* v oblasti společenské vědy byla udělena PhDr. V. Gajovi – in memoriam. Dále byli oceněni Mgr. B. Kolář (v kategorii kultura) a E. a P. Romanovi – in memoriam (v kategorii sportu).

Ceny města Olomouce za rok 2002 budou slavnostně předány 20. 5. 2003 v obřadní síni olomoucké radnice.

-red-

právním servisem. Forma a harmonogram stávky jsou plánovány následovně:

1. Během následujících týdnů vám bude distribuován podpisový arch, v němž budete vyzváni k účasti na stávce.
2. Podaří-li se shromáždit 50 % podpisů zaměstnanců FF UP, bude vyhlášena hodinová výstražná stávka v období přijímacích zkoušek. Termín bude zvolen tak, aby co nejméně kolidoval s exponovanými časy na jednotlivých katedrách. Tak jako tak – nikdo na svém pracovišti nebude kontrolován, záleží na momentálních potřebách, povinnostech a vůli jednotlivce a katedry.
3. Během přijímacího řízení budou v prostorách fakulty vyvěšeny informativní plakáty, které budou dodány na univerzity v celé ČR. K nahlédnutí jsou na stránkách http://www.idialog.cz/pocitejte_s_nami/.
4. Jako dodatek stávky bude na nádvoří či v aule FF UP uspořádáno protestní shromáždění.

Děkujeme za vaši důvěru a věříme, že se společně přičiníme o prosazení našich zájmů – ať už na úrovni celospolečenské, či v rámci Univerzity Palackého.

Za iniciativu „*Počítejte s námi!*“

P. Bilík, R. Pavlíčková, L. Ptáček

Děkan Filozofické fakulty UP si dovoluje Vás pozvat
**inauguraci nadačního profesora
Spolkové republiky Německo
dr. Jörga Krappmanna**
na Katedře germanistiky FF UP v Olomouci.

Slavnostní akt se koná pondělí 19. května 2003
v 11 hodin v aule Filozofické fakulty UP, Krížkov-
ského 10, Olomouc.

Program:
Zahájení: prof. MUDr. PhDr. J. Mačáková, CSc.
Laudatio: prof. PhDr. L. Václavěk, CSc.
Přednáška nadačního profesora dr. J. Krapp-
manna.

Seminář Katedry biochemie PŘF UP: geneticky modifikované organismy

V rámci projektu OSN o biologické bezpečnosti UNEP-
GEF „Development of National Biosafety Framework“ a
projektu FRVŠ MŠMT pořádají Ministerstvo životního
prostředí ČR a Přírodovědecká fakulta UP v Olo-
mouci informační seminář *Geneticky modifikované
organismy a opatření k biologické bezpečnosti v ČR*.
Seminář se koná ve čtvrtek **29. 5. 2003** ve Velkém
přednáškovém sále PŘF UP v Olomouci, Šlechtitelů
11, od 10 hod. Dopolední část semináře, bude mít
charakter všeobecně informativní, odpolední část
semináře, poskytne detailnější informace zájemcům
zabývajícím se problematikou GMO podrobněji.

Vstup na seminář je volný, z organizačních důvodů
je třeba oznámit svou účast zasláním přihlášky na
adresu: prof. P. Peč, CSc., Katedra biochemie PŘF UP,
Šlechtitelů 11, 783 71 Olomouc, tel. 585 634 920,
e-mail: pec@risc.upol.cz.

-kb-

Jarmark chemie, fyziky a matematiky potřetí!

*Třetí ročník úspěšně a oblíbené akce, která nevtíra-
vou formou popularizuje přírodovědné obory, se
koná 23. a 24. 5. 2003 v pavilonu A výstaviště Flora
Olomouc. Jarmark, jenž nemá u nás ani v zahraničí
obdobu, poutavou a hravou formou oslovuje děti
a školní mládež, a snaží se tak popularizovat
a skládat předměty, které děti zrovna nemilují.
Nejmenší účastníci mohou malovat s chemikem,
postavit si svůj chemický dům či kouzlit s plastovými
lahvami. Starší děti pak jistě ocení tajemné
faraonovy hady, kapalný světlovdob či matematické
hlavolamy. Doprovod maminek uvítá vyčištění brýlí
či šperků ultrazvukem či zhodnocení tvrdosti vody,
neboť vodní kámen, to je prevít! Tatínci si mohou
zkontrolovat UV filtr ve svých brýlích, přeměřit
obsah dřevného lihu ve slivovici nebo degustovat
dobrou whisky z Dolan. Oblíbenou postavou jarmar-
ku je také alchymista, jenž hubí plamen prostým
NIC.*

Na jarmark všechny srdečně zvou organizátoři
M. Otyepka a J. Ševčík, PŘF UP Olomouc.

Akademický senát UP schválil souhrnný rozpočet na rok 2003

■ V úvodu zasedání Akademického senátu UP, který
se sešel ve středu 7. 5., předložil ředitel IC UP PhDr.
R. Hladký požadovanou vysvětlění k některým polo-
žkám analýzy efektivního vynakládání prostředků IC UP.
Do diskuse k IC UP a tzv. centrálním jednotkám
přispěl mj. doc. J. Štefanides (FF UP), který vznesl
dotaz, zda tyto jednotky jsou pod stejným finančním
tlakem jako fakulty UP, dále prorektor UP doc. R. Horák,
jenž upozornil na rozbihajících se diskusi na toto téma
v rámci INISu aj.

Předložený materiál Mgr. H. Štoselové k objasnění
hospodářské aktivity CITT UP byl vrácen jako nevyho-
vující a jednání na toto téma bylo odloženo na příští
zasedání.

V další části jednání AS UP schválil *Výroční zprávu
o činnosti UP za rok 2002* i aktualizaci *Dlouhodobého
záměru UP na rok 2004*, předložené rektorkou UP
prof. J. Mačákovou.

Dále vzal AS UP na vědomí *Výroční zprávu
o hospodaření UP za rok 2002* i *Přehled výsledků
hospodaření UP v roce 2002*.

V diskusi k předloženému souhrnnému rozpočtu
za rok 2003 upozornil kvestor UP Ing. J. Jirka na

některé nezařazené zdroje, jejichž definitivní určení
zatím nebylo ze strany MŠMT potvrzeno. V této
souvislosti zdůvodnil doc. J. Štefanides odmítavé
stanovisko FF UP k navrhovanému rozpočtu, které je
v souladu s výhradami, uplatněnými při projednávání
dělení státní dotace a upozornil na absenci plánova-
ných investic v předkládaném rozpočtu. RNDr. J. Ma-
zura v této souvislosti připomněl, že ekonomická
komise AS UP žádala o přehled oprav a investic.
V závěru tohoto bodu jednání AS UP těsnou většinou
navrhovaný rozpočet přijal.

Dalšími body programu jednání AS UP byly infor-
mace z Rady vysokých škol, legislativní rubrika
a studentská rubrika.

-mav-

▲ Hostem Katedry romanistiky FF UP byla v úterý
29. 4. frankofonní kanadská scénáristka a dramatic-
ka **I. Doreová**. Beseda se studenty byla věnována
především českému vydání jejího monodramatu „Cé-
sar a Drana“ představeném na nedávném veletrhu
Svět knihy v Praze a vydaném v nakladatelství Větrné
mlýny. Setkání na UP moderovala K. Fabřová z
Katedry romanistiky FF UP.

-red-, foto -tj-

▲ Univerzitu Palackého navštívila 6. 5. 2003
velvyslankyně Portugalské republiky Ana Maria
Maques Martinová. Důvodem již druhé návštěvy
v krátkém časovém období byla beseda **O zku-
šenostech Portugalska se vstupem do Evropské
Unie**. Při této příležitosti pohovořila A. M. M. Martin-
ová v aule FF UP vesměs o pozitivních okolnostech
a aspektech, jež by Českou republiku, zemi co do
rozlouhy či počtu obyvatel podobnou Portugalsku,
zřejmě se vstupem do EU čekaly. Beseda, jejíž téma
bylo s blížícím se referendem o vstupu ČR do EU
velmi aktuální, proběhla v rámci pětidenního běhu
Týden pro Evropu.

-map-, foto -tj-

Návštěvy fakult pokračují

■ Další fakultou, kterou rektorka UP prof. J. Mačá-
ková, CSc., spolu s funkcionáři UP navštívila, byla
Přírodovědecká fakulta UP v úterý 29. 4. 2003 děkan
fakulty prof. L. Dvořák, CSc., představil rektorce UP
a jejímu doprovodu nový tým proděkanů. Setkání se
zúčastnili také předseda fakultního akademického
senátu a tajemnice fakulty.

Děkan PŘF UP v úvodu připomněl, že fakulta slaví
letos 50 let své existence: byla zřízena v roce 1953 jako
součást Vysoké školy pedagogické, v roce 1958, po
zrušení této školy, přešla pod Univerzitu Palackého.

Děkan PŘF UP pak předložil k diskusi tři hlavní
témata. Bolavým problémem fakulty je současná
dislokace pracovišť fakulty po území Olomouce. Je
proto pochopitelné, že hlavní zájem jejího manage-
mentu se soustřeďuje na přípravu a harmonogram
výstavby nového objektu na Envelopě, který bude
současnou situaci řešit. Druhým okruhem, o němž
děkan fakulty informoval, je fakultní způsob dělení
přidělené dotace na obory. Vysvětlil mechanismus
tohoto způsobu a zmínil úspory, které přináší. Rektor-
ka UP informaci přivítala jako inspirativní i pro další
fakulty. A za třetí představitel fakulty sdělili, jakým
způsobem by chtěli přispět k diskusi o nové metodice
dělení dotace na UP. Připravují návrh na nový způsob
příspěvků fakult na centrální jednotky, zejména na
složky IC UP.

-th-

▲ V podkroví Uměleckého centra UP se 29. 4. 2003
uskutečnila vernisáž výstavy **makrofotografií ze živo-
ta hmyzu L. Wiśniewského**. Autor (na snímku) o své
zálibě říká: „Fotografuji hlavně českou makrofaunu,
zejména pro lidi, kteří nevědí, po čem šlapou.“

-red-, foto -tj-

K výstavě L. Seefried-Matějkové v Uměleckém centru UP

■ Výstava děl Ludmily Seefried-Matějkové přišla na UC UP z Muzea Třebíč. Předtím autorka vystavovala v prestižní výstavní síni Mánes v Domě umění města Brna a v Mariánských Lázních, svém rodišti. Studovala Střední výtvarnou školu v Praze na Hollarově nám. Po maturitě třikrát úspěšně prošla přijímacími zkouškami na vysokou školu uměleckého směru, ale nebyla přijata pro závadný „třídní původ“: její otec měl kdysi malý podnik. Aby se mohla věnovat umělecké dráze, musela nejprve získat správný dělnický původ zaměstnáním jako dělnice v porcelánce Duchcov. Poté jí bylo na její žádost povoleno studium v Berlíně na Akademii umění. Ještě v Praze se výtvarnice seznámila se svým budoucím manželem, který zde studoval hudbu a stal se výborným klavíristou a později jejím nepostradatelným pomocníkem v organizaci výstav a realizaci veřejných zakázek.

v dnešním světě. Zde autorka promyšleně v instalaci pracovala s prázdným prostorem, který pomáhá divákovi hlouběji prožít poselství těchto soch a sousoší. Je to poloha odhalující velmi kriticky také boj o moc v určité společenské skupině, či neštěstí celého národa, vězněného čtyřicet let za mřížemi politického násilí.

L. Seefried-Matějkové nebylo dovoleno přijet do vlasti ani k umírající matce. Symbolický cyklus reliéfů v místě u okna kaple v 1. patře je reakcí na tuto krutost režimu i osudu. Oproti tomu řady imaginárních a symbolických hlav mají až metaforický význam, někdy literární kontext. Velmi čisté řemeslné zpracování, inovace starých technik (např. kombinace mramorů nebo povrchová malba na keramice) mohou povzbudit studenty k vlastní tvorbě.

Architektonické realizace sochařských děl v prostředí města (fontány, pomníky, fasády veřejných budov), kdy autorka získala několikrát první cenu v soutěži, svědčí o významu a kvalitách díla v současném umění.

Výstava může obohatit výuku výtvarné výchovy budoucích učitelů i přispět ke kulturnímu životu města Olomouc a jeho návštěvníků. Potrvá do konce června 2003. Pro odborné zájemce jsou k dispozici katalogy výstav ak. soch. L. Seefried-Matějkové na recepci UC UP v přízemí.

-dp-

Vystavené dílo představuje promyšlený průřez všemi rejstříky dlouholetého výtvarného usilování autorky. Od mládí se věnuje figurální tvorbě specifickým způsobem: po přípravě ve skicách a kresbách, jež vznikají často z paměti, modeluje své vize pouze imaginativní formou, naprosto oproštěně od naturalistického přepisu. Při tom dbá hlavně na své zážitky, všímá si pečlivě psychiky člověka, inspiruje se léta tím, co vidí a prožívá na ulicích a v metru, tedy v současném životním prostředí člověka.

Každá tvář, kterou si zapamatuje a v ateliéru pak nakreslí a naskicuje v hlině, je pro ni samostatným sdělením, poselstvím o zkušenostech, životním postoji, očekávání, nadějích, zklamání či zoufalství.

V přízemí UC UP v atriu jsou soustředěny plastické výrazy tragických situací člověka opuštěného

O členství Portugalska v EU

■ Na Katedře romanistiky FF UP se v úterý 6. 5. konala přednáška na téma *Portugalsko a Evropská unie* přednesená doktorandkou Ritou Castrovou, která nastínila situaci v Portugalsku před a po vstupu do Evropského společenství v roce 1986. Mimo jiné se přednášející dotkla témat vzájemných vztahů Portugalska a Španělska, zkušenosti z procesu vstupních jednání, orientace na jednotný evropský trh atd. Zároveň stručně zhodnotila výsledky sedmnáctiletého členství Portugalska v Unii.

-nem-

▲ Pracovnu prof. J. Mačákové, CSc., rektorky Univerzity Palackého, navštívil 2. 5. 2003 dr. S. Jai-shankar, velvyslanec Indie. V průběhu zdvořilostní návštěvy se mj. hovořilo o možné širší spolupráci v oblasti vzdělání.

Text a foto -map-

Jako „Stavby roku“ byly oceněny i učebny FTK UP

■ V soutěži Stavby roku Olomouckého kraje 2001 až 2002, kterou vyhlásil Svaz podnikatelů ve stavebnictví ve spolupráci s Olomouckým krajem, získalo třetí místo v kategorii občanské stavby rozšíření a modernizace učeben Fakulty tělesné kultury UP (zhotovitel: Stavební společnost NAVRATIL Olomouc, projektant: doc. Ing. arch. Vychodil, CSc., investor: Univerzita Palackého Olomouc).

Titul Stavba Olomouckého kraje 2001 až 2002 získalo z celkem 23 přihlášených šest nově postavených objektů a rekonstruovaných budov. V kategorii občanské stavby zvítězilo Regionální administrativně-obchodní centrum Olomouc, v kategorii bytové stavby novostavba rodinného domu manželů Rutarových v Šumperku a v kategorii průmyslové stavby areál firmy Torrington Olomouc. Jako nejlepší dopravní a inženýrská stavba byl oceněn projekt úpravy přednádražního prostoru v Olomouci, v kategorii stavby pro zdravotnictví a volný čas získala první místo rekonstrukce bohuňovické ubytovny na zdravotně-rehabilitační centrum mikroregionu a mezi rekonstrukcemi památkově chráněných objektů byl nejvýše ohodnocen Motorest Vápenka v Teplicích nad Bečvou.

-red-

▲ Snímek T. Jemelky zachycuje závěrečnou část první etapy 56. ročníku *Závodu míru* odstartovanou od Krajského úřadu v Olomouci. Cílovou páskou na Horním náměstí projel vítěz první etapy D. Hondo kolem 17.00 hod. K úspěšnému zorganizování první části tohoto náročného závodu se přičinila formou brigády i zhruba stovka studentů Univerzity Palackého. Jak *Žurnál UP* potvrdil jeden z organizátorů akce Ing. R. Brandýs, společně se Státní a Městskou policií ČR byli studenti UP mj. nápomocní u olomouckých výjezdů a křižovatkách, kde pomáhali udržovat bezpečnost jak soutěžících, tak diváků.

-map-

Pozvánka na toxikologickou konferenci

Česká chemická společnost, odborná skupina analytické toxikologie a Česká lékařská společnost JEP, Česká společnost pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii, toxikologická sekce pořádají 8. mezioborovou česko-slovenskou toxikologickou konferenci, která se uskuteční ve dnech 3.–5. 9. 2003 v Lékařském domě (Sokolská 31) v Praze.

Příspěvky budou publikovány v časopise *Central European Journal of Public Health* v plném znění a v angličtině.

Kontakt: M. Tichý (Státní zdravotní ústav Praha), tel.: 00420-267 082 666, fax: 00420-267 311 236, e-mail: mtichy@szu.cz.

-red-

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci vypisuje výběrové řízení

na obsazení místa **pracovnice pro Kancelář zahraničních styků Rektorátu UP.**

Požadavky: vysokoškolské vzdělání (Bc. dostačující), plynulá znalost anglického jazyka podmínkou, další znalost jazyka německého, francouzského nebo španělského vítána, komunikativnost, flexibilita.

Předpokládaný nástup: 1. 8. 2003.

Zádotní společně s dokladem o vzdělání, přehledem dosavadní praxe a krátkým životopisem přijímá personální oddělení Rektorátu UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc **do 14 dnů od zveřejnění v tisku.**

Bližší informace na tel. 585 631 041, Mgr. J. Herynková.

-red-

Setkání příznivců orální historie

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v Praze – Centrum pro orální historii, Katedra historie FF UP a Archiv UP pořádají II. setkání historiků a příznivců metody orální historie Sovinec 2003, které se koná pod záštitou děkana FF UP doc. I. Bartečka, CSc., v rámci řešení výzkumného projektu „Politické elity a disent v období tzv. normalizace – Životopisná interviews“ (Grantová agentura ČR, reg. č. 409/02/1156).

Setkání proběhne ve dnech 22.–23. 5. 2003 na hradě Sovinec za účasti řešitele projektu a ředitele Centra pro orální historii AV ČR dr. M. Vaňka, spoluřešitele PhDr. P. Urbáška, ředitele Archivu UP, a L. Seglové z FF UK Bratislava, koordinátorky projektu na Slovensku.

Kontakt: Archiv UP, Biskupské nám 1, 771 11 Olomouc, tel.: 585 631 039, 605 576 153, e-mail: urbasek@rupnw.upol.cz.

-pu-

HABILITACE A PROFESURY

Lékařská fakulta UP

Ve čtvrtek 15. 5. 2003 se na zasedání Vědecké rady LF UP uskutečnila následující profesorská a habilitační řízení:

- **Jmenovací řízení profesorem doc. MUDr. Jaroslava Opavského, CSc.**, vedoucího Katedry fyzioterapie a algoterapie FTK UP, v **oboru neurologie**; odezvěla přednáška na téma *Diagnostika poruch autonomního nervového systému v neurologii.*
- **Habilitační řízení MUDr. Jiřího Hermana, Ph.D.**, sekundárního lékaře a odborného asistenta II. chirurgické kliniky FNO a LF UP v **oboru chirurgie**; habilitační práce měla název *Disekce perforátorů u pokročilých stádií chronické venózní insuficience*, odezvěla přednáška na téma *Recidiva varixů – příčiny a léčba.*
- **Habilitační řízení RNDr. Vladimíra Divokého**, vědeckého pracovníka Ústavu biologie LF UP v **oboru lékařská biologie**; habilitační práce měla název *Molekulární patofyziologie vybraných dědičných poruch erytropoézy*, přednáška byla na téma *Přínos molekulární biologie pro současné chápání patogeneze leukémii.*

-lfup-

Děkan Lékařské fakulty UP vypisuje

příjímací řízení

do prezenční nebo kombinované formy doktorského studijního programu

pro akademický rok 2003/04 pro studijní obory: anatomie, histologie a embryologie; fyziologie a patologická fyziologie; gynekologie a porodnictví; hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie; chirurgie; lékařská biofyzika; lékařská biologie; lékařská farmakologie; lékařská genetika; lékařská chemie a biochemie; lékařská imunologie; lékařská mikrobiologie; neurologie; otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku; patologická anatomie a soudní lékařství; pediatrie; sociální lékařství; stomatologie; vnitřní nemoci; zobrazovací metody.

Příhlášky přijímá studijní oddělení LF UP, tř. Svobody 8, 771 26 Olomouc, nejpozději do **31. 5. 2003**. Další informace a tiskopis přihlášky lze získat na studijním oddělení fakulty, tel. 585 632 013 nebo na adrese www.upol.cz/UP/Struktura/Lf/obory.htm.

-lf-

Děkan Cyrilometodějské teologické fakulty UP vypisuje

výběrové řízení

na obsazení místa **lektora anglického jazyka** (úvazek 1,0).

Kvalifikační předpoklady: vysokoškolské vzdělání v oboru, publikační činnost, praxe a venia docendi Velkého kancléře.

Příhlášky do výběrového řízení doložené odborným životopisem, doklady o vzdělání, přehledem odborné praxe, seznamem publikační činnosti a doporučeními je nutno zaslat **nejpozději do 31. 5. 2003** na adresu: Děkanát CMTF UP, Univerzitní 22, 771 11 Olomouc.

-red-

Děkan Přírodovědecké fakulty UP vypisuje

tříletý prezenční a kombinovaný doktorský studijní program

v těchto oborech: algebra a geometrie; matematická analýza; přibližné a numerické metody; aplikovaná matematika; obecná fyzika a matematická fyzika; fyzika kondenzovaných látek; aplikovaná fyzika; optika a optoelektronika; biofyzika; organická chemie; analytická chemie; anorganická chemie; fyzikální chemie; botanika; ekologie; zoologie.

Doktorský studijní program je určen absolventům vysokých škol stejného nebo příbuzného oboru.

Příhlášky doložené životopisem a ověřeným opisem diplomu, případně seznamem publikovaných prací a jinými doklady o vědecké činnosti (též dokladem o státní jazykové zkoušce) je možné podávat **do 31. 5. 2003** na adresu: Přírodovědecká fakulta UP Olomouc, oddělení vědy, pí Horáková, tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc.

Příjímací pohovory se uskuteční v týdnu od 16.–20. 6. 2003. (U těch uchazečů, jež nedispoují odpovídající jazykovou zkouškou, je součástí přijímacího pohovoru i prověření znalostí světového jazyka.)

Příhlášky si zájemci mohou vyzvednout na PrF UP, oddělení vědy, u pí Horákové, kde jsou k dispozici také rámcová témata disertačních prací, jež budou od května 2003 zveřejněna na internetových stránkách UP v Olomouci (prf.upol.cz). Tel.: 585 634 011, fax: 585 225 737.

-přf-

O olomoucké židovské obci

Moravská pobočka Společnosti křesťanů a Židů a CMTF UP pořádají **21. 5. 2003** přednášku tajemníka Židovské obce v Olomouci Ing. M. Dobrého na téma *Historie židovské obce v Olomouci*. Přednáška se koná v přízemí budovy CMTF UP (Univerzitní 22) v 17.30 hod.

-ad-

Majálesové veselí oživilo Olomouc

■ Po Mikulášském večírku (prosinec 2002) a Večírku na rozjezd letního semestru připravili studenti UP (Pruďce do kopce) akci, již vzkřísili tradici studentských slavností – Majáles 2003. Co slíbili, splnili: byl průvod masek a alegorické vozy, byly koncerty, soutěže i vydatné občerstvení, jen krále nahradila – po druhé v historii – královna: studentka PdF UP E. Machů (letošní finalistka Miss ČR a loňská Miss Academia). Kromě pobavených přihlížejících Olomoučanů studenty pozdravili také primátor města a rektorka UP; na Horním náměstí, kde zaznělo i živě zazpívané *Gaudeamus igitur*, ocenili snahu o oživení studentského ducha v univerzitní městě. Průvod vedený hasičským veteránem prošel centrem města až na Envelopu, v jejímž areálu kolejí a v U-klubu pak program celého úterka 6. 5. pokračoval až do pozdního večera...

(Další foto viz <http://158.194.190.10/majales/>).

-red-, foto -tj- a -benny-

*Ubi sunt, qui ante nos
in mundo fuere?
Vadite ad superos,
transite ad inferos:
ubi iam? tuere!*

*Kde jsou ti, kdo před námi
byli na světě?
Odkráčejte do nebes,
přeneste se do pekel –
oni tam již byli!*

*Vita nostra brevis est,
brevis finietur;
venit mors velociter,
rapit nos atrociter,
nemini parcatur.*

*Náš život je krátký,
zkrátko se skončí;
smrt přijde rychle,
uchvátí nás krutě,
nikdo nebude ušetřen.*

*Vivat academia,
vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet,
semper sint in flore!*

*Ať žije akademie,
ať žijí profesori!
Ať žije každý student,
ať žijí všichni studenti,
vždy ať v květu jsou!*

*Gaudeamus igitur
iuvenes dum sumus!
Post iucentiam iuventutem,
post molestant senectutem
nos habebit humus.*

*Radujme se tedy,
dokud jsme mladí!
Po radostném mládosti,
po žalostném stáří
budeme patřit zemi.*

Informace akademické obci, zaměstnancům a návštěvníkům kolejí a menz a Fakulty tělesné kultury UP

Silniční obchvat – rekonstrukce tř. Míru v roce 2003 až 2004

1. Od 5. 5. 2003 bude uzavřena třída Míru od krematoria po pevnostku z důvodu rekonstrukce vozovky a kolejového svršku; jde o závěrečné etapy rekonstrukce navazující na dokončující rekonstrukci tř. Míru před třemi lety; celková rekonstrukce silnice je plánována od V./03 do IX./04.

2. Po dobu silniční uzavěry při rekonstrukci tř. Míru bude umožněna objížďka přes areál UP ve správe FTK a SKaM; objížďka bude od května do srpna 2003; počátek objížďky – vjezd do areálu UP bude od tramvajové smyčky – autobusová zastávka – zpevněnou plochou kolem budovy pracoven pedagogů (garáže) – průjezd silnicí areálem UP (mezi SKaM a FTK) a vjezd za prodejnou nábytku Scredit a obráceně zpáteční směr.

3. Vjezd do areálu bude obecně omezen, povolen pouze dopravní obsluha (záchranné systémy, MHD, odvoz odpadu) a zaměstnancům UP a obyvatelům bydlícím v obecním domě a rodinných domech, očekáváme průjezd denně cca 60 autobusů (zejména po dobu špiček od cca 5.00–7.30 hod a 14.00–16.00 hod. bude zvýšený nápor); parkování bude omezeno pouze na prostory parkovišť, nelze parkovat na silnicích, bude problém s vyhýbáním se po úzké průjezdní silnici.

4. Od cca 20. 6. 2003 bude objížďka umožněna pro veškerou dopravu – tj. i pro nákladní vozidla.

5. Technické zabezpečení – dopravní značení, retardéry, policie atd. pro pasivní bezpečnost osob zajistí město.

6. Výdej materiálu a vybavení účastníků výcvikových kurzů UP je nutno zabezpečit ze strany plochy mezi ubytovnou zahraničních lektorů SKaM a pracoven pedagogů (nelze ze skladu, od garáží bude průjezd) – použít hlavní vchod nebo přes kolárnu.

7. V měsíci červnu očekáváme zahájení stavební rekonstrukce bývalého informačního střediska FTK na menzu, což znamená další dopravu a ztížení pohybu uvnitř reálu, předpoklad trvání rekonstrukce v optimálním případě do konce října t. r.

8. Tramvajová doprava bude zrušena a po dobu rekonstrukce (září 03 – září 04) bude tato doprava nahrazena autobusy (od nám. Hrdinů až po Neředín – zatím se neví, zda nebude eventuálně zprovozněna provizorní tramvajová smyčka.

9. Blíží informace včetně orientačních nákrešů jsou umístěny na informačních tabulích v budově děkanátu, pracovních pedagogů, kolejích a na informačních tabulích.

10. Žádáme tímto všechny pracovníky a studenty UP, návštěvníky a bydlící veřejnost o příspěví k vlastní aktivní bezpečnosti, aby dbali dopravního značení a pokynů policie a dopravní obsluhy; zásadně používali přechody pro chodce a chodníky pro chůzi, omezili pohyb po areálu na nezbytné minimum a zejména omezili jízdy osobními vozidly do areálu.

11. Po ukončení výše uvedené etapy rekonstrukce bude pokračovat další etapa rekonstrukce silnice – od krematoria směrem dolů k AVIONU – včetně tramvajového svršku; tato rekonstrukce už nebude mít vliv na průjezd areálem UP.

12. Provoz bufetu bude prodloužen do konce května t. r. a následně podle situace operativně na červen, hledá se náhradní řešení na zabezpečení občerstvení po dobu výstavby menzy – zejména období červen a září pro zaměstnance a studenty a účastníky přijímacích řízení (omezeně – nealko nápoje, drobný bufet).

13. Možnosti občerstvení nápoji zůstávají v automatech, v blízkosti jsou restaurace AVION, U Rytíře, U Rybníčku.

14. Provozní úsek FTK UP Vás bude průběžně informovat o průběhu rekonstrukce a změnách. Kontaktní čísla pro případ potřeby – FTK UP 585 636 020, 585 636 038 (p. Pecháček, p. Kubis).

-vyj-

Erasmus University Charter pro UP

Univerzita Palackého získala koncem dubna tzv. „Erasmus University Charter“ udělovanou Evropskou komisí. Tato charta obsahuje závazek univerzity dodržovat principy programu Erasmus a podporovat jeho aktivity a opravňuje univerzitu k tomu, aby požádala svoji příslušnou Národní agenturu o finanční podporu mobilních aktivit (mobility učitelů a studentů, ECTS, administrace mobility) a Evropskou komisí o podporu projektů rozvoje učebních osnov, případně intenzivních programů.

Součástí žádosti o udělení charty je „European Policy Statement“ (Prohlášení o strategii evropské spolupráce UP), ve kterém univerzita deklaruje strategii rozvoje mezinárodní spolupráce s důrazem na aktivity programu Socrates (viz:).

Program Erasmus v současné době prochází reformou, která vyplynula ze snahy Evropské komise o maximální decentralizaci administrace programu (převedení na úroveň národních agentur).

-red-

Dodatek ke článku

„Management zdravotnictví na LF UP“

Ačkoliv jsme se snažili v našem informativním článku uvést všechny podstatné údaje a při výčtu zásluh na nikoho nezapomenout, přesto se nám jedna chybička do textu vloudila. Jsme (oba autoři) absolventi vysokých škol, které byly rozděleny na katedry, nikoliv na ústavy, a tak jsme si trochu museli na lékařské fakultě zvykat na název ústav. A z tohoto důvodu nám také k výuce jazyků (asi pracovalo podvědomí) připadal název Katedra cizích jazyků vhodnější. Moc se Mgr. Pavlu Kurfürstovi a celému jeho ústavu omlouváme, že jsme si nedali tu práci a že jsme, pokud jsme si nebyli jisti přesným názvem, nenahlédli do Bílé knihy LF UP v Olomouci. A to nejen proto, že se to kolegům nedělá, ale i proto, že v oboru management zdravotnictví učí právě Mgr. Kurfürst největší počet hodin. Jeho předmět angličtina – zdravotnické služby v 1. ročníku (zimní i letní semestr) a angličtina – zdravotnický management ve 2. ročníku (zimní i letní semestr) patří mezi studenty nejlépe hodnocené předměty, jak po stránce odborné, tak pedagogické.

Tedy znovu a lépe: Děkuje se spolupráci Ústavu cizích jazyků LF UP v Olomouci a těšíme se na další společnou práci.

K. Ivanová, J. Zlámal

BRITSKÉ CENTRUM KNIHOVNY UP

Křížkovského 14
tel./fax.: 585 631 874
e-mail: bc-kup@rupnw.upol.cz
http://tin.upol.cz/bc

Otevírací hodiny

Po	—	—
Út	9–12	13–17
St	9–12	13–17
Čt	—	13–17
Pá	9–15	
So	9–12	

ZA ANGLIČTINOU DO VELKÉ BRITÁNIE

Seminář pro zájemce o kurz angličtiny ve Velké Británii, který se uskuteční ve čtvrtek 5. června 2003 v 16.30 v BC KUP, Křížkovského 14 povedou konzultanti Britské rady Karel Melzmuř a Roman Špaček. Poradí vám, jak se orientovat v široké nabídce jazykových škol, jak je organizována výuka, jak si vybrat adekvátní kurz a vyhovující ubytování. Vstup volný, rezervujte si, prosím, místo na semináři na adrese: roman.spacek@britishcouncil.cz.

Otevírací doba o prázdninách

V letních měsících bude Britské centrum v provozu v běžných otevíracích hodinách, vyjma období od 17. června do 19. července a od 29. srpna do 6. září, kdy bude zavřeno.

-mš-

Stručně

V pondělí 12. 5. se v Uměleckém centru UP (konviktu) představilo **Bílé divadlo** s představením „Ty, který lyžuješ“, po němž proběhla slavnostní premiéra videodokumentu *Rodinné rituály / Familien Rituale*, který o této nevěstřední divadelní komunitě natočili studenti Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP.

* * *

Mladí lingvisté se 12. 5. sešli na FF UP k třídenní mezinárodní konferenci.

* * *

V úterý 13. 5. byly vyhlášeny **výsledky literární soutěže**, kterou vyhlásila rektorka UP pro tento rok.

* * *

Sportovní den UP, který připravilo Akademik centrum UP, proběhl ve středu 14. 5. 2003.

-red-

BIOTRANS 2003

Organizační výbor 6. mezinárodní konference o biokatalýze a biotransformacích zve studenty chemických oborů na UP na přednášky a plakátovou sekci konference **BIOTRANS (28. 6. – 3. 7. 2003)**. Slavnostní zahájení konference se koná v sobotu 28. 6. 2003 v 17 hod. v aule Právnické fakulty UP (tř. 17. listopadu 8). Na programu je přednáška prof. R. Furstosse (Francie) na téma *Asymmetric Baeyer Villiger oxidation using whole cells*. Program konference je na internetových stránkách www.biotrans2003.upol.cz. Jako satelitní sympozium proběhne paralelně workshop mezinárodního evropského networku COST D25 (*The European Co-operation in Scientific and Technical Research*) o biokatalýze, podporovaný Evropskou unií. Jednáním jazykem konference je angličtina.

Záštitu nad konferencí přijala rektorka UP prof. J. Mačáková, MŠMT ČR, MPO ČR, hejtmán Olomouckého kraje Ing. J. Březina, arcibiskup olomoucký Mons. J. Graubner a primátor města Olomouce Ing. M. Tesářík.

Pokud budete mít zájem se konference účastnit a jste studenty Univerzity Palackého, pak vás Organizační výbor BIOTRANS prosí, abyste se bezplatně registrovali na adrese biotrans@tunw.upol.cz svým jménem a příjmením, kontaktní adresou, oborem a ročníkem, který studujete. Při registraci 28. 6. 2003 (Právnická fakulta UP) Vám bude vydána jmenovka a sborník konference.

Prof. V. Šimánek,

předseda organizačního výboru BIOTRANS 2003

Cyklus prezentací

Centrum distančního vzdělávání UP (CDV UP) pořádá cyklus prezentací řídicích vzdělávacích systémů LMS (Learning Management System), jež slouží ke komplexnímu plánování, dodávání a řízení vzdělávacích aktivit:

- 22. 5. 2003 – LMS EDEN
- 29. 5. 2003 – LMS TUTOR

Jednotlivé prezentace proběhnou v IC UP (Zbrojni-ce), v prostorách CDV UP, od 13 hod.

Prezentace jsou určeny jak odborníkům v oblasti celoživotního vzdělávání na UP, tak všem dalším zájemcům o využití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávacím procesu.

-red-

Jednodenní kurz kreativní tvorby

Akademik sport centrum UP zve na jednodenní kurz kreativní tvorby („pro maminky, babičky, holky, holčičky“) určený zájemcům o práci s nejrušnějším materiálem a o osvojení praktických dovedností (ozdobná technika drátování hrníčků, malba na skleněné nádoby, drhání, aranžování sušenými květinami, výroba gelových svíček, ubrusková technika aj.)

Kurz proběhne 24. 5. 2003 nebo 25. 5. 2003 (8–16 hod.) ve Sportovní hale UP. Cena 150 Kč.

Informace a přihlášky: ASC UP, Mgr. H. Vyroubalová, tř. Míru 115, Olomouc, tel.: 585 636 452, 585 636 451, fax.: 585 423 091, e-mail: vyroubal@ftknw.upol.cz.

-asc-

Houbová onemocnění /I/

Prof. MUDr. Rostislav Koďoušek, DrSc., z Ústavu patologie LF UP předal Vydavatelství UP do tisku text monografie *Mykózy – lékařsky významná mykotická onemocnění člověka – jejich patologie a mikroskopická diagnostika* (182 stran, 152 barevných mikrofotografií). Shrnuje zde současný stav vědomostí o této skupině nemocí ve světové literatuře a na základě vlastních zkušeností z jejich laboratorní diagnostiky a výzkumu z uplynulých třiceti let.

Co jsou to mykózy, pane profesore?

Mykózy¹ u lidí a zvířat představují z etiopatogeneického² hlediska významnou skupinu onemocnění vyvolaných různými druhy houbových organismů (nejčastěji vláknitých „plisn“ a kvasinek). V podstatě jde o analogická onemocnění, jaká známe v případech infekcí bakteriemi a jinými patogeny. Výskyt mykotických onemocnění má v humánní a veterinární medicíně dlouhou historii, nicméně v současnosti lze konstatovat jejich velmi znepokojující nárůst zejména v oblasti tzv. oportunních mykóz, které komplikují stavy snížené odolnosti a imunitního stavu nemocného (imunodeficiency různé původu včetně AIDS, kachektizující³ a metabolická onemocnění, endokrinopatie (diabetes mellitus) a zejména nádorová onemocnění (leukemie, maligní lymfomy, terminální stádia dalších různých nádorů). Z lékařského prostředí jsou to i tzv. nozokomiální nákazy⁴ a nechalně známé iatrogenní⁵ infekční komplikace navazující v některých případech na chemoterapii (u nádorů), antibiotickou terapii a imunosupresi (která je nezbytná u transplantovaných nemocných). Jak patrné, je i lékař v posléze uvedeném případě kromě funkce terapeuta postaven též do stresující etické situace, kdy musí v každém individuálním případě rozhodovat a zvážit poměr rizika použité terapie a případných závažných komplikací ohrožujících stav pacienta – dilema „cost/benefit“.

Kolik je původců mykóz?

Počet původců mykóz nelze spolehlivě stanovit (odhaduje se několi set druhů, cca 200), jednak vzhledem k různorodosti některých klinických forem mykóz, a zejména však k neustálému zvyšování počtu identifikovaných aktuálních či potenciálních mykopatogenů v důsledku objevování se „nových“, dosud neznámých druhů, přicházejících zejména ve skupině tzv. oportunních mykóz.⁶ Ty jsou podmíněny většinou organismy malé virulence, dokonce i saprofytickými kmeny, které jsou přítomny v přírodním prostředí, či dokonce jako saprofyty u klinicky zdravého člověka. Jak jsme se již zmínili, za podmínek snížené rezistence organismu se tyto druhy stávají aktuálními patogeny, které mohou ohrozit život nemocného terminální fungemií.⁷ Podle údajů v současných monografických publikacích jde počet klinicko-patologických jednotek vyvolaných mykopatogeny přinejmenším do mnoha desítek. Přesnější číselné vyjádření zučastněných mykopatogenů však vzhledem ke zmíněným okolnostem zůstává otevřeným problémem.

Které orgány jsou nejčastěji postiženy?

Pokud jde o orgánové postižení mykózami, jsou tyto léze různé v případech **primárních a sekundárních** mykotických infekcí. První skupinu charakterizuje jistý stupeň virulence⁸ daného mykopatogenu a schopnost vyvolání onemocnění u imunitně nestigmatizovaného jedince. To jsou případy tzv. primárně invazivních mykóz. Naopak sekundární mykózy jsou komplikující infekce u jiného základního onemocnění, spojeného obecně s poklesem rezistence či obranyschopnosti pacienta; týká se to většiny oportunních mykóz.

Z uvedeného třídění je zřejmé i různé topické či orgánové postižení, charakterizující tu či onu skupinu. Tak kupř. tzv. **povrchové mykózy** zahrnují celou řadu slizničních forem (mykózy sliznice dutiny ústní, nosní, oční, oblast zevního genitálu). Dále pak mykotická onemocnění kůže – dermatomykózy, epidermofytózy, trichofytózy a onychomykózy. Naproti tomu skupina **hlubokých mykóz** (invazivní, systémové) jeví pestrý obraz orgánového postižení podle toho, zda jde o primárně, či sekundárně invazivní (oportunní) typ mykóz. V prvé skupině jsou v zejména různé blastomykózy (s postižením plic, různých vnitřních orgánů, mozku, kůže aj.). Ve

skupině sekundárních invazivních forem mykóz domínou aspergilové infekce, dále fykomykózy a velká skupina kvasinkových organismů (zejména rod *Candida*). Všechny tyto mykopatogeny mohou kromě topicky limitovaného onemocnění navodit závažný a život ohrožující stav generalizace do orgánů prakticky v celém těle, a to díky jejich schopnosti průniku do krevního systému (angioinvazivita s následnou fungemií, provázenou velmi závažnými celkovými klinickými příznaky). V daném případě jde o polyorgánové postižení s mnohotným výsevem mykotických ložisek prakticky v kterékoliv části těla.

Na čem je založena diagnostika mykóz?

Diagnostika mykóz je v současné době v rychlém vývoji. Zatímni diagnostika klinických onemocnění spočívala laboratorně na mykologicko-biologickém určení patogenu (kulturní vyšetření, izolace, druhové taxonomické určení a klasifikace) a na jeho morfologii danou jistým stupněm druhové příznačnosti. Pro diagnostikujícího patologa je rozhodující, zda houba v chorobně postižené tkáni vytváří hyfy⁹ či myceliální¹⁰ struktury, zda je tvořena nepučičnými pigmentovanými buňkami, anebo zda má vzhled pučičích kvasinek (jednobuněčné formy houby) či sferul¹¹ a sporangii¹², případně tzv. mycetomových granulí. Z uvedeného pro diagnostiku vyplývá nezbytnost komplexního přístupu a mezioborové spolupráce; pro patologa v prvé řadě úzká spolupráce s klinikem a mykologem a imunologickou laboratoří. V imunologické diagnostice různých mykóz jde o průkaz protilátek případně průkaz antigenu metodou hybridizace in situ (ISH). Imunohistochemické postupy pak umožňují identifikaci antigenu in situ přímo v buňkách a tkáních histologického preparátu (zde se uplatňuje užití specifických značených protilátek). Přínosná je i neimunitní fluorescenční mikroskopie s použitím některých fluorochromů (např. Rylux BSU, Blankophor event. Vobital).

V současné době lze konstatovat rapidní pokrok v základním výzkumu a diagnostice mykopatogenů v oblasti molekulárně biologických, genetických a biotechnologických postupů, od nichž se kromě exaktní klasifikace očekává i bližší objasnění metabolických zvláštností, poznatků týkajících se faktorů virulence a zásahových míst antiungálních chemoterapeutik, což vše umožní nalezení vhodných biotechnologických postupů při výrobě účinných antifungálních léčiv. V souvislosti s diagnostikou mykóz je třeba zdůraznit právě onu nezbytnost správné a včasné diagnózy pro zahájení cílené léčby, což může být rozhodujícím faktorem v případě život ohrožujících mykotických komplikací.

Významně jste přispěl k poznání nové nozologické jednotky v medicíně – plicní diseminované adiaspiromykózy. Jaká je geneze této vědecké priority?

Originální pozorování a rozpoznání nové nozologické formy této mykózy ve formě klinicky závažné, mnohotně diseminované granulomatózní adiaspiromykózy plic u člověka, uskutečněné na zdejšímu Ústavu patologie LF UP v listopadu 1969 (č. H – 14219/69) a dále zevrubně studované v komplexní spolupráci patologů, kliniků a laboratorních pracovníků vedlo k vystupňovanému zájmu o toto onemocnění u nás i v zahraničí. Naše původní předběžné sdělení bylo publikováno v *Časopise lékařů českých* (1970) a ve *Studia pneumologica* (1970), v definitivní podobě v mezinárodním časopise *Amer. J. Clin. Pathol.* 1971, 56: 394–399, a to pod názvem „Pulmonary Adiaspiromycosis in man caused by *Emmonsia crescens* – A report of an unique case“; toto sdělení se setkalo s mimořádným ohlasem včetně zahraničních pracovišť. Současně byla uspořádána dvě symposia o této nemoci (v Hradci Králové 28. ledna 1970 prof. A. Fingerlandem a v Šumperku 25. června 1971 doc. V. Vojtkem, zde za osobní přítomnosti významného amerického mykopatologa původem z Čech – prof. dr. J. Schwarze). Následně bylo identifikované etiologické agens (fungus *Emmonsia crescens* – podle novější terminologie *Chrysosporium parvum* var. *crescens*) intenzivně studováno ze strany biologicko-mykologické a experimentální (ve spolupráci s prof. Hejtmánkem z Ústavu biologie LFUP), tak i histochemické a elektronové

mikroskopické. Řada těchto originálních publikací včetně zahraničních měla rovněž výraznou odezvu v odborných lékařských kruzích.

Zmíněný houbový organismus je geofilní fungus s teplotně závislým dimorfismem. K infekci plic u zvířat a lidí dochází vdechováním prašného půdního aerosolu kontaminovaného spórami této houby. Její epidemiologické rozšíření a detailní mykologické vlastnosti, jakož i výskyt u volně žijících zvířat v přírodě již dříve systematicky sledovali pracovníci Parazitologického ústavu ČSAV v Praze, kteří v tomto ohledu byli poctěni udělením Státní ceny.

Od zveřejnění naší práce do současnosti byla publikována celá řada případů plicní adiaspiromykózy u nás i v zahraničí v různých oblastech světa. A od té doby se také prakticky datovalo dílčí specializované diagnostické a výzkumné zaměření Ústavu patologie LF UP na infekčně etiologické problémy v medicíně, které v nedávné době vyvrcholilo publikovanými pracemi z oblasti tzv. prionových nemocí¹³, a dále identifikací „spreading faktoru“ v případě protozoálního onemocnění – tzv. kokcidiozy¹⁴. Dlouhodobě získané odborné zkušenosti z oblasti mykopatologie a histopatologické diagnostiky pak byly shrnuty v monografické podobě, určené k edici mimo jiné i pro pokročilá postgraduální doktorská studia na lékařských fakultách a další zájemce zabývající se diagnostikou mykotických chorob. Dokončení přišť

-mh-

Vysvětlivky

¹ Mycosis – řecky mykes = houba. Mykopatogen = etiologické mykotické agens schopné vyvolat onemocnění u lidí a zvířat.

² Etiologie – nauka o příčinách nemocí, patogenese studuje formální a kauzální mechanismy patologických změn v organismu po zapůsobení vyvolávajícího agens, v dalším průběhu vývoje až do finálního stadia nemoci.

³ Kachexie – řecky kachexia = celková sešlost, špatný stav organismu (vivy stárnutí, zejména však chronické vyčerpávající choroby).

⁴ Nozokomiální nákazy – infekční onemocnění získané v průběhu nemocniční hospitalizace.

⁵ Iatrogenní příčiny chorob – vlivy vedoucí k poškození stavu pacienta v důsledku lékárem zavedené terapie či lékařského diagnostického event. terapeutického výkonu.

⁶ Oportunní infekce – lat. opportunus – bakteriální, virové, mykotické (případně kombinované) a jiné infekce vyvolané málo virulentními mikroorganismy za stavu oslabené rezistence a imunity pacienta.

⁷ Fungemie – lat. fungus = houba, řecky haima = krev. Stadium infekce charakterizované přítomností mykopatogenu v cirkulující krvi (analogon „bakteriemie“).

⁸ Virulence – schopnost etiologického agens pronikat po zhroucení přirozených obranných schopností do těla hostitelského organismu, dále se v něm pomnožovat a případně vytvářet toxiny.

⁹ Hyfy – vláknité houbové buňky, mnohdy s přehrádkami a větvením, tvořící vegetativní mycelium houby.

¹⁰ Mycelium – splet vegetativních hyfových vláken tvořící kolonii houby (event. masa hýl utvářejících těla vyšších hub).

¹¹ Sferuly – kulovité útvary asexuální reprodukce, v některých případech obsahující endospory.

¹² Sporangia – asexuální rozmnožovací struktury s tvorbou jedné i velkého počtu spór (spóra = výtrus, speciální rezistentní buněčná forma vznikající asexuálním či sexuálním způsobem diferenciací).

¹³ Prionové nemoci – skupina onemocnění nervového systému typu „spongiformních encefalopatií“ vyvolaná „infekčními“ molekulami abnormálně strukturovaného či mutovaného prion-proteinu (viz též *Žurnál UP* 2000, 10, 5). U lidí jde především o klasickou Creutzfeldt-Jakobovu nemoc (CJD) a její novou variantní formu u mladistvých (vCJD), u zvířat o bovinní spongiformní encefalopatii (BSE) hovzího dobytka, scrapie u ovcí aj.

¹⁴ Coccidiosis – protozoální onemocnění ze skupiny sporozoi s výskytem u zvířat (kozy, králici aj.) a drůbeže. Možné infekce u lidí.

Jak publikovat vědecký článek

Napsal(a) jste vědecký článek a hodláte ho publikovat.

Postupujte následovně:

Ještěže rozumíte tomu, co jste napsal(a), a můžete to dokázat, pošlete svůj článek do matematického časopisu.

Ještěže rozumíte tomu, co jste napsal(a), ale nemůžete to dokázat, pošlete svůj článek do fyzikálního časopisu.

Ještěže nerozumíte tomu, co jste napsal(a), ale můžete to dokázat, pošlete svůj článek do ekonomického časopisu.

Ještěže nerozumíte ani za mák tomu, co jste napsal(a), a nemůžete to dokázat, pošlete svůj článek do filozofického časopisu.

Zdroj: www.anekdot.ru:8084/an/an0304/z030407.html.

přel. -if

Významné životní jubileum profesora RNDr. Milana Hejtmánka, DrSc.

Známa osobnost Univerzity Palackého a její Lékařské fakulty UP, prof. RNDr. M. Hejtmánek, DrSc., se dne 3. května 2003 dožil 75 let.

S obnovenou univerzitou v Olomouci je svázán již od r. 1947, kdy zde začal studovat tzv. bieniem přírodních věd. Po dokončení studia biologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně se vrátil do Olomouce, kde se stal asistentem Ústavu biologie LF UP. Na tomto ústavu byl zaměstnán až do odchodu do důchodu v devadesátých letech uplynulého století, dodnes však ústav téměř denně navštěvuje a je prakticky nadále jeho platným členem.

V lékařském prostředí sklonil své zájmy a zkušenosti se zaměřením fakulty a založil již v padesátých letech „olomouckou školu“ lékařské mykologie, zabývající se biologií původců mykotických onemocnění u člověka. V této oblasti výzkumu pracoval celý život a publikoval zde přes dvě stě původních vědeckých prací z epidemiologie, fyziologie, cytologie i genetiky patogenních hub. Jeho práce měla i praktické využití, když vedla k zavedení výroby avirulentní vakcíny proti trichofytóze skotu, která se velmi osvědčila a je dosud

Blahopřejeme!

▲ Při příležitosti životního jubilea obdržel 6. 5. 2003 v pracovně rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., zlatou medaili Za zásluhy (zleva) prof. J. Hálek, CSc., proděkan LF UP, a prof. M. Kudela, CSc., přednosta Porodnicko-gynekologické kliniky FNO. Společně s nimi obdržel blahopřejný dopis prof. J. Jezdinský, CSc., jenž do roku 1999 zastával funkci přednosty Ústavu farmakologie LF UP a FN v Olomouci.

-red-, foto -tj-

vyvářena a vyvářena podnikem Bioveťa Ivanovice, s. r. o. Vědecká práce byla prof. Hejtmánkovi hlavní náplní a útěchou také v letech 1969 až 1989, kdy mu bylo znemožněno zůstat významnější pedagogické a vědecké funkce v rámci fakulty i osobně spolupracovat s kolegy ze západních zemí.

V dlouhé řadě let působení na vysoké škole se stal jubilat také významným pedagogem. Byl vždy znám jako výborný přednášející a náročný examinator, ale především vynikl schopností soustředit kolem sebe studenty s hlubším zájmem o vědu a umožnit jim zahájení samostatné vědecké práce. Právě v jeho laboratoři začínalo mnoho pracovníků, kteří dnes již mají své jméno v naší i světové biomedicině. Trvalý zájem o problematiku výuky biologie jej přivedl i do čela pedagogické komise při Hlavním výboru Československé biologické společnosti. Ve zmíněném výboru působil po řadu let a je i nyní jeho členem a čestným členem ČSBS.

Polistopadový vývoj mu umožnil návrat do čela Ústavu biologie LF UP, kde působil již v letech 1962 až 1974. Udělal pak ještě mnoho pro rozvoj ústavu v nových podmínkách a angažoval se i na úrovni celé univerzity jako její prorektor, člen vědeckých rad aj. I v současné době je obcí učitelů a studentů UP znám jako předseda redakční rady univerzitního časopisu – Žurnálu UP, kde články podepsané jeho jménem či značkou -mh- často provokují a burcují nejen k zamýšlení, ale i aktivní snaze po zlepšení situace na univerzitě.

My, kteří jsme mohli žít a pracovat po boku prof. Hejtmánka dlouhou dobu, jej známe jako člověka mimořádného šíří rozhledu a zájmů a oddanosti vědě, přátelského a přitom otevřeného jednání. Jeho zásadovost a silná povaha mu pomohly udržet si čestný štít i v nelehkých dobách. To vše mu přináší přirozenou autoritu mezi českými biology. U příležitosti jeho jubilea mu přeje, aby si ještě dlouho udržel záviděníhodnou duševní svěžest a fyzickou kondici a mohl se plně věnovat své současné práci i osobním zálibám.

Za všechny spolupracovníky
prof. K. Lenhart, DrSc., doc. J. Kunert, DrSc.

YDAVATELSTVÍ UP

Dubnová produkce

Cyriometodějská teologická fakulta

Zajícová, L. (výk. redaktor): *Acta Universitatis Palaciana Olomucensia*. Theologica Olomucensia, Volumen 4, 2002. 1. vyd., 118 s.

Filozofická fakulta

Štěpánek, P.: *Obrysy muzeologie*. 1. vyd., 252 s.
Pechal, Z. (výk. redaktor): *ROSSICA Olomucensia XL* (za rok 2001), 1. část. 1. vyd., 288 s. *ROSSICA Olomucensia XL* (za rok 2001), 2. část. 1. vyd., 266 s.
Zahrádka, M.: *Toulky s ruskými spisovateli*. 1. vyd., 124 s.

Pedagogická fakulta

Krobotová, M.: *Cvičení z české stylistiky*. 1. vyd., 134 s.
Vitásková, K. a kol.: *Zefektivnění studia a procesního uplatnění handicapovaných studentů na vysokých školách*. 1. vyd., 90 s.
Vodičková, M., Bak, J.: *An Introduction to Literature*. 2., nezměněné vyd., 41 s.
Kalhous, Z., Obst, O.: *Didaktika sekundární školy*. 1. vyd., 187 s.
Klement, M.: *Grafické programy a multimédia – AutoCAD 2000*. 1. vyd., 316 s.
Michalík, J.: *Školská legislativa – dokumenty*. 1. vyd., 296 s.
Rašková, M.: *Prvouka I*. 1. vyd., 42 s.

Právníká fakulta

Kubů, L., Osina, P., Grygar, J.: *Teorie práva I*. 1. vyd., 142 s.
Stolz, A. (hl. redaktor): *AUPO. Supplementum 2 – 2002. Verfassungsvergleichung in Europa*. 1. vyd., 130 s.

Přírodovědecká fakulta

Slouka, J., Wiedermannová, I.: *Průvodce některými úvodními kapitolami organické chemie*. 1. vyd., 174 s.
Mošová, V.: *Numerické metody*. 1. vyd., 150 s.
Molnár, J. a kol. (editoři): *Makos 2002*. Sborník materiálů z podzimní školy péče o talenty. 1. vyd., 96 s.
Kubínek, R., Vůjtek, M., Mašláň, M.: *Mikroskopie skenující sondou*. 1. vyd., 146 s.

Ydavatelství UP

Šimíčková-Čížková, J. a kol.: *Přehled vývojové psychologie*. 2., nezm. vyd., 176 s.

Vlastním nákladem autora

Komenda, S.: *Zastav se, až půjdeš kolem...* 1. vyd., 128 s.
Komenda, S.: *Perpetuum immobile*. 1. vyd., 97 s.
Komenda, S.: *Motýl ve čtvrtém poschodí*. 1. vyd., 97 s.

-kop-

Účastníci konference Johannesburg + 1 vybízejí vládu ČR k dodržení slibů

V posledních dubnových dnech (22.–25. 4. 2003) se v prostorách olomouckého Vlastivědného muzea sešlo k třidennímu jednání o trvale udržitelném způsobu života několik desítek odborníků. Na základě obsáhlé a věcné diskuse týkající se mj. ustavení Rady vlády pro udržitelný rozvoj, jakož i vypracování Národní strategie udržitelného rozvoje včetně jejího Akčního plánu (viz Žurnál UP č. 26) se účastníci konference *Johannesburg + 1* (*Směrování k udržitelnému rozvoji*) v závěru svého setkání obrátili na vládu České republiky s následujícími doporučeními:

- *nesouhlasíme s neustálým oddalováním ustavení Rady vlády pro udržitelný rozvoj (dále „Rada“), a žádáme proto vládu ČR, aby ji v souladu s vlastním Usnesením č. 1286 ze dne 16. 12. 2002 bezodkladně ustavila;*
- *znepokojuje nás snaha některých členů vlády účelově měnit poměr zastoupení v Radě či redefinovat smysl a obsah její práce (např. prezentovat orgány pro územní plánování pod připravovaným stavebním zákonem jako „rady udržitelného rozvoje“);*
- *obdobně nesouhlasíme s promítáním principu politické parity do orgánu, jenž má plnit především odbornou poradní funkci; domníváme se proto, že i zastoupení jednotlivých rezortů má být dáno jejich klíčovou úlohou ve strategii udržitelného rozvoje, a nikoli politickou příslušností jejich ministrů;*
- *z uvedeného důvodu doporučujeme, aby ve shodě s původním návrhem předsedal Radě místopředseda vlády, v jehož kompetenci je věda, výzkum a lidské zdroje, a dalšími členy Rady byli především ti ministři, jejichž rezortní náplní jsou pilíře udržitelného rozvoje;*
- *s cílem dosáhnout efektivního fungování Rady navrhuje ustavit minimálně tyto stálé Výbory Rady: 1. Výbor pro udržitelný rozvoj území ČR; 2. Výbor pro udržitelný sociální rozvoj; 3. Výbor pro udržitelný rozvoj lidských zdrojů; 4. Výbor pro udržitelný ekonomický rozvoj; 5. Výbor pro udržitelný environmentální rozvoj; 6. Výbor pro indikátory udržitelného rozvoje; 7. Výbor Fóra pro udržitelný rozvoj (jako trvalý zprostředkující článek mezi Radou a Forem, jakož i širokou veřejností);*
- *žádáme vládu ČR, aby uložila předsedovi Rady svolat ustavující jednání Rady jako veřejné jednání za účasti zástupců hlavních předpokládaných aktérů Fóra pro udržitelný rozvoj (dále „Fórum“);*
- *žádáme vládu ČR, aby přednostním tématem ustavujícího jednání Rady byl způsob ustavení a mechanismus fungování Fóra, jehož prvé jednání požadujeme předsedou Rady svolat nejpozději do 30. 11. 2003 jako veřejné jednání, nejlépe v Parlamentu ČR;*
- *dále žádáme, aby se Rada na svém prvním zasedání zabývala zajištěním a koordinací urychleného vypracování Národní strategie udržitelného rozvoje ČR jako zásadního zastrešujícího dokumentu pro veškeré resortní strategie a politiky;*
- *požadujeme, aby veškeré závěry z jednání Rady včetně jejich pracovních orgánů byly veřejné a dostupné na internetu;*
- *požadujeme, aby Rada zpracovávala roční Závěrečnou zprávu o činnosti Rady, jež by byla podkladem pro výroční jednání Fóra;*
- *žádáme vládu ČR, aby zabezpečila finanční a organizační předpoklady pro vytváření pravidelných osvětových pořadů k tématice udržitelného rozvoje ve veřejnoprávních médiích.*

-map-

Studium věd přináší pravdu, neuvěřitelnou potěchu myslí

M. Koperník

Vždy zůstává kázeň svorníkem, bez něhož není ani osobnosti, ani řádového díla, Ihostejně, zda pouze individuálního, či sociálního. Tedy ani národního.

J. L. Fischer

Studenti na Slovensku

Ve dnech 17. až 21. 3. 2003 navštívil studentský vědecký kroužek Katedry učitelství 1. stupně základní školy PdF UP společně s jejich vedoucí Prešovskou univerzitou na Slovensku. Na pozvání doc. M. Portika, CSc., vedoucího Katedry pedagogiky, psychologie a kabinetu elementárních reálií Prešovské univerzity přijelo do Slovenské republiky pět členů kroužku, aby zhodnotili průběžné výsledky mezinárodního výzkumu, na kterém od loňského roku pracují společně se slovenskými a polskými studenty. Spolupráce se studenty z Prešovské univerzity začala v loňském roce, kdy se na pedagogickém vědeckém táboře slovenští studenti aktivně zapojili do společného česko-polského výzkumu.

První pracovní den bylo na programu setkání se slovenskými studenty, na němž byli seznámeni s výsledky dotazníku, který se zabýval úrovní znalostí žáků mladšího školního věku olomouckého regionu o Evropské unii. Odpoledne následovala návštěva historického centra Prešova. Studenti si prohlédli Městské muzeum a kostel sv. Mikuláše, patrona města Prešova. První večer po společné práci na výzkumu byli olomoučtí studenti pozváni do tamější hvězdárny a planetária.

Středa 19. 3. byla studijního rázu. Na přednášce doc. M. Portika, CSc., byli čeští studenti seznámeni s chodem Prešovské univerzity a jejím studijním programem. Vedoucí českých studentů zase naopak seznámila studenty ze Slovenska s formami studia na Pedagogické fakultě UP v Olomouci. Po dvouhodinové přednášce následoval seminář didaktiky prvouky

s PaedDr. A. Petrasovou a didaktiky přírodovědy s PhDr. R. Bernatovou. Po dopoledním vyučovacím bloku byla vedoucí olomouckého vědeckého kroužku studentů hostem na schůzi katedry, kde podrobně představila činnost olomouckého studentského vědeckého kroužku. Odpoledne se studenti vydali na procházku prešovskou barokní Kalvárií. Večer, v rámci seznámení s tamějšími činnostmi a aktivitami studentů, byli hosté z Olomouce pozváni na diplomový koncert studentky univerzity.

Ve čtvrtek absolvovali prešovští studenti pedagogickou praxi. Své české kolegy pozvali na hospitaci do tříd, ve kterých vyučovali. Olomoučtí studenti byli přítomni celodenní výuce v první třídě základní školy v Prešově. Odpoledne nás studenti zavedli do areálu bývalého solivaru, který je raritou ve Slovenské republice. Večer se všichni studenti sešli u vyhodnocování a srovnávání výsledků výzkumu, které získali v dotaznících.

Z Prešova se odjždělo v pátek a na zpáteční cestě byla poslední zastávka v nedalekých Košicích, kde si studenti prohlédli areál Univerzity Pavla Josefa Šafaříka a historické centrum města, včetně tamější honosné katedrály.

Na tomto týdenním studentském pedagogicko-vědeckém táboře se všichni zúčastnění dohodli na další vzájemné spolupráci mezi oběma univerzitami. Studenti z Prešovské univerzity by měli na Pedagogickou fakultu UP přijet letos na podzim.

J. Juřicová,
Katedra českého jazyka a literatury PdF UP

O nejlepší studentskou práci v oboru matematika

Dne 23. 4. 2003 se konala na PíF UP **Soutěž o nejlepší studentskou práci v oboru matematika**. Tradiční soutěž měla dosud největší počet 20 soutěžících studentů bakalářského, magisterského a doktorského studia, kteří byli rozděleni do čtyř sekcí. Soutěžní porota konstatovala ve svém závěrečném hodnocení vysokou kvalitu soutěžních prací a výbornou úroveň a připravenost vystoupení jednotlivých soutěžících. Některé z vítězných prací již byly přijaty anebo jsou připravovány k publikaci v mezinárodních matematických časopisech. Pro porotu nebylo jednoduché stanovit pořadí soutěžících, neboť tematika soutěžních prací byla velmi různorodá, což je ovšem u takových soutěží obvykle přirozené.

V bakalářské sekci byla nejvýše hodnocena práce T. Kobzy (*Náhodná procházka*). Na druhém místě se umístili dva soutěžící, a to P. Dvořáková (*Bodové odhady v matematické statistice*) a T. Chroustovský (*Aplikace teorie fuzzy množin ve vícekritériálním rozhodování*).

V magisterské sekci studentů odborného studia se na 1. místě umístil J. Tomeček (*Nelineární okrajová úloha s impulzy*), na druhém místě O. Pavlačka (*Normované fuzzy váhy kritérií*) a o 3. místo se dělili V. Poláček (*Periodická okrajová úloha s impulzem*) a P. Tuček (*Diagnostika kvality spojů dvou různých kovů v kovových odporových teploměrech*). Práce J. Tomečka, O. Pavlačky a P. Tučka byly doporučeny k účasti v celostátní Soutěži vysokoškoláků ve vědecké odborné činnosti v matematice, jež se uskutečnila 29. 5. 2003 v Banské Bystrici.

V magisterské sekci studentů učitelského studia byly soutěžní diplomové práce zaměřeny na didaktiku matematiky. Vítězně ocenění získala práce K. Slavičkové (*Hodnocení učebnic matematiky*) a na 2. a 3. místě se umístily R. Martinková (*Felix Klein, život a dílo*) a J. Oslancová (*Pojmové mapy ve vyučování matematice*).

Mnoho práce měla porota se stanovením pořadí v doktorské sekci, kde soutěžili studenti 1. ročníku doktorského studia. Nakonec vyhlásila na prvním místě Mgr. J. Kuhra (*A generalization of GMV – algebras*) a druhé místo přisoudila třem soutěžícím, a to Mgr. J. Markovi (*Odhady v přípojovacím měření aneb cesta od numerického řešení školních úloh ke skutečným úlohám*), Mgr. O. Příbylovi (*Solutions of singular antiperiodic boundary value problems*) a Mgr. P. Snrychové (*Periodic points for maps in \mathbb{R}^2*).

Prof. S. Staněk, CSc.

Kosmické snění studentek výtvarné výchovy

Dnem 23. 4. počala výstava pedagogického experimentu, který představuje dlouhodobý program nových koncepcí Katedry výtvarné výchovy PdF UP. Studenti jsou od počátku vedeni k samostatnému rozvoji skrytých schopností, kreativity, fantazie, představivosti, ke hledání nových forem pro lepší výraz svých snů a vizí. Pracují herními způsoby a uskutečňují nové vzrušující objevy, jež spojují výtvarné myšlení s vědeckými utopiemi. Přípravují si tak nový rejstřík svých budoucích metod, které mohou jako učitelé velmi osobitě využít ve své praxi.

Na výstavě v přízemí Pedagogické fakulty UP v Purkrabské 2 se potěší oči i duše diváků nezvyklým

pojetím témat, jako např. kosmická města pro mladou generaci, řešení jejich obytného i hospodářského prostoru, vizemi setkání planet, různými výtvarnými variacemi a různými prožitky uspořádání tvarů měst budoucnosti, pohledy z oken kosmických korábů, inspirace povrchem planet, atmosférickými jevy, pohybem mlhovin, černou dírou.

Studentky uspořádají na výstavě představení a vernisáž s občerstvením, jejíž termín bude včas oznámen.

Výstava ve studentské galerii Výpad potrvá do 25. 5. 2003 a je pro veřejnost otevřena denně od 8 do 18 hod (mimo soboty a neděle).

(Z výuky doc. D. Puchnarové, ak. mal.)

-dp-

Plnění zápočtových povinností, návrat do dětství, anebo „fun“?

Začalo to zadáváním požadavků pro získání kreditu v kurzu *dětské literatury na Katedře anglického jazyka PdF*. Tehdy nesli studenti s nevolí, že se od nich očekává, aby připravili krátké divadelní vystoupení. Alespoň se to dalo vyčíst z výrazu jejich tváří a několika nesouhlasných námitek, že nejsou přece herci atd. Tiše však rezignovali, neboť cítili, že srdce kantorské je neoblomné, tedy požadavky neměnné a že s tradicí se špatně bojuje. A studenti dobře věděli, že divadelní vystoupení se stala na Katedře anglického jazyka už tradicí. V předchozích semestrech se i oni mohli nechat bavit a inspirovat scénkami svých starších kolegů.

Ani letos studenti nezklamali a jejich vystoupení byla plná nápadů, zajímavých výtvarných dekorací a dobrých hereckých výkonů. Dětská literatura určovala náměty jednotlivých scének; jednalo se většinou o parodii pohádek plné vtipných narázek na věci studentům blízké, a proto nemohla chybět ani vldná parodie učitelů, kteří si toto odpoledne náležitě užili.

Rádost z vystoupení neměli jen diváci, ale i sami účinkující. Bylo to patrně nejen z jejich výkonů, ale i z jejich hodnocení celé akce. Ač nechyběly ani negativní reakce (potřeba více času, nedůvěra ve vlastní herecké schopnosti), většinou studenti přiznali, že si užili hodně legrace při vymyšlení a realizaci

svých nápadů. Naučili se něco z profese scénaristů, režisérů a herců, což je přesně to, co by měl ovládat dobrý učitel: zaujmout žáky svým hereckým výkonem v době režirované zábavné hodiny. Příprava stmelila kolektiv a mnozí studenti přiznali, že společně prožili

něco, co jim utkví jako velmi příjemná vzpomínka na celé studium.

Nechyběl ani názor, že by se učitelé také mohli podílet a na oplátku svým vystoupením pobavit své studenty. Ač učitelé nečekají na zápočet, rádi by také někdy sklídili potlesk. Takže možná příští rok?

PhDr. M. Vodičková, foto archiv autorky

K výsledkům diplomových prací budoucích učitelů 1. stupně ZŠ

Ve slunném jarním dnu 24. 4. 2003 pořádala Katedra učitelství 1. Stupně ZŠ na Pedagogické fakultě UP panelovou diskusi na téma *Prezentace výsledků diplomových prací studentů oborů učitelství pro 1. stupeň ZŠ*. Zmíněné akce se obdobně jako v loňském akademickém roce zúčastnili budoucí pedagogové primárního vzdělávání, kteří za účasti vedoucích diplomových prací nejen referovali o výsledcích své práce, ale především o nich též hojně diskutovali.

Vedoucí katedry doc. A. Nelešová, CSc., již v úvodu nastínila smysl tohoto setkání a připomněla průběh a ohlas této akce, která byla započata v loňském roce. Předložená témata diplomových prací svědčila o široké škále zaměření našich studentů a také o stále větším zájmu podložit vlastní teoretické přístupy výzkumnými sondami přímo v konkrétní pedagogické praxi.

V závěru se mimo jiné všichni přítomní studenti prezenční i kombinované formy studia a pedagogové uvedené katedry shodli v názoru, že pro příští období by bylo vhodné akci rozšířit o větší počet vystupujících studentů ze závěrečných ročníků, ale i o studenty ročníků nižších, kteří teprve výsledky svých diplomových prací zpracovávají.

Je potěšitelné, že sami studenti mají o akci velký zájem a hodnotí ji kladně, proto katedra na návrhy přistoupí a o setkání v příštím akademickém roce bude ráda čtenáře Žurnálu UP informovat.

-kz-

Je to opravdu tak prosté (a pitomé)?

Poznámka na okraj úvahy prof. Komendy

Je to pár dnů, přijal jsem pozvání autorů dnes už všeobecně známé výzvy „Počítejte s námi!“ a po nesnadné pouti do Olomouce jsem se zúčastnil schůzky u paní rektorky Mačákové ve věci shora citované vzpoury. Dlužno poznamenat, že jsem ne-usiloval podepřít své kolísající úřednické koryto, žádné totiž nemám. O schůzce byla vydána tisková zpráva, proto cituji jen prof. Wilhelma, rektora UK a předsedy ČKR: „...pokud nedokážeme svou věc veřejně hájit, pak si peníze, o které usilujeme, prostě nezasloužíme.“ Tento výrok velmi přesně vystihl, oč jde – jsme-li totiž přesvědčeni, že příznivý vývoj vysokoškolského vzdělávacího systému je mimořádně důležitý pro ekonomický a společenský vývoj v zemi, pak je věcí občanské odpovědnosti říci veřejně a nahlas, že stávající financování vysokých škol je nejen ostudné, ale především nebezpečné, protože vážně ohrožuje funkční stabilitu škol. V žurnálu určeném akademické obci asi nemusím vysvětlovat, na čem spočívá funkční stabilita katedry, fakulty a školy. Stále častěji se setkávám s nadanými mladými lidmi, kteří jsou nuceni nadějnou akademickou dráhu opustit, protože nejsou schopni financovat své nezákladnější sociální potřeby, dnes zejména bydlení. Cena práce akademického pracovníka české veřejné vysoké školy je dnes mimořádně tvrdě regulována a výsledkem je neschopnost vysokých škol získávat kvalitní lidi na trhu práce. Nic si prosím nenamlouváme – kolik zájemců se přihlásí do výběrového řízení na místo asistenta průměrné teoretické katedry či ústavu kterékoliv lékařské fakulty? Velmi pochybuji, že v Olomouci je toto číslo nějak propastně odlišné od toho, které znám ze svého mateřského pracoviště v Plzni. Není obtížné na zcela konkrétních datech ukázat, jak se stále prohlubuje vnitřní zadlužení vysokých škol, jejich neschopnosti své zaměstnance nejen zaplatit, ale také vytvořit jim kvalitní pracovní podmínky a prostorové podmínky. Nemá smysl dál nosit dříví do už dost hustého lesa, věc je obecně známá.

O ČEM SE MLUVÍ

Co se dosud podařilo iniciátorům výzvy Počítejte s námi!

Iniciátoři výzvy Počítejte s námi! se v těchto dnech zaměřují na přípravu a organizaci výstražné stávky v době přijímacího řízení (viz informace na str. 1). Jednoho z autorů výzvy, Mgr. P. Bilika, jsme požádali o stručný nástin dosavadní bilance:

Doposud se podařilo následující:

1. Získat podporu 2 000 signatářů a mnoha akademických orgánů, předsednictva Vysokoškolského odborového svazu, Školských odborů, řady svobodných odborů, s jasným vyčíslením požadavku a zřetelným příslibem organizování vlny protestů, pokud tento požadavek nebude vyslyšen.
2. Vybojovat dosud nebyvalý prostor v médiích, a to nejen tuzemských – naposledy londýnské Times...
3. Stmelit akademickou obec napříč fakultami.
4. Transformovat původní hnutí akademických elévů v politicky hybnou sílu, jež momentálně jedná s představiteli tuzemské politiky a lobuje za zvýšení státního příspěvku.
5. Vytvořit podpůrnou akceschopnou strukturu, která má potenciál do dalších měsíců – resp. pro období schvalování státního rozpočtu.
6. Změnit rétoriku MŠMT a snad se i zasloužit o zpracování 5,2 mld. navýšení rozpočtu pro VVŠ do výhledu na příští rok.

-red-

Bible nás učí, abychom milovali své nepřátele i přátele. Patrně proto, že jsou to tiž lidé.

Vittorio De Sica († 13. 11. 1974)

Není ani tak důležité pracovat, jako informovat druhé, že pracujeme.

Tristan Bernard († 7. 12. 1947)

Mladí kolegové z filozofické fakulty se odvážili činu, vzali na sebe riziko nepohodlí, nepochopení a přirozeně i neúspěchu. Ten ostatně riskuje každý, kdo v životě vstoupí na neprozkoumanou půdu. Jsem přesvědčen, že to platí obecně, v soukromém, společenském i pracovním prostoru lidského života. Co hůř, zdá se mi, že jde o druh odvahy, který je velmi pravděpodobně součástí kvalifikace každého, kdo má ve své pracovní náplni úkol přijít na něco nového.

Troufám si tvrdit, že ani politikové to nemají snadné a zdaleka ne všem je kabát z ostudy lhotebný. I oni potřebují ke své práci odvalu, potřebují pádné argumenty i zkušenost, že lidé o jejichž osudu rozhodují jsou svéprávní a vědomí si své ceny. Všichni jsme se proče aspoň trochu poučili a při vzpomínce na loňské vodní spousty chápeme, že je dobré jisté věci řešit včas. Obrazně řečeno: v základech našeho veřejného vysokého školství stoupá voda, stoupá zvolna a ještě nějakou dobu nebude zvenku viditelná. Až budovu podemele, bude na řešenou pozdě.

Symbolická výstražná stávka je za daných okolností politickým apelem určeným veřejnosti, neboť nesvádíme všechno jen na politiky. I veřejné mínění spoluvytváří politická rozhodnutí, a dokud bude politikům malý zájem o vysoké školy tolerovat, nemáme mnoho naděje. Přijímací řízení je časem zvýšeného zájmu rodičů o stav institucí, v nichž jejich ratolesti hodlají prožít významnou etapu svého života, a je logické, chtějí-li iniciátoři výzvy oslovit veřejnost, že toho chtějí využít. Pokud vim, dělají to formou korektní, se snahou nepoškodit svou školu ani uchazeče o studium, neboť všichni, akademické funkcionáře nevyjímaje, visíme na vetché niti státního rozpočtu, jehož projednávání se kvapem blíží. Není rok 1960 a talentovaná mládež má úplně jiné možnosti. Z nich nejsmutnější je prodej schopností jinému zaměstnavateli, v jiné zemi. Věřím, že olomoucká iniciativa míří svým apelem k alternativě mnohem lepší. Věřím také, že se naši mladí kolegové nenechají otrávit a vzpomenu si na jiného pana profesora, který se kdysi, shodou okolností rovněž na konci akademické dráhy, pustil do věci skoro beznadějně...

F. Barták,

předseda Vysokoškolského odborového svazu

Ad) „Man in red“ a „Látalovi o taláru“

Dostala se mi do rukou diskuse mezi panem inženýrem Látalem a panem doktorem Zlálalem probíhající na stránkách Žurnálu UP

Dopis „Men in red“ mne pobavil a jako asi většina čtenářů jsem se zamyslel nad tím, zda se předseda Akademického senátu UP má, nebo nemá zahalovat do taláru. To je možná věcí delší diskuse a interpretace. Jen bych podotknul, že na rozdíl od pana doktora Zlálala si nejsem jist, zda je předseda Akademického senátu UP skutečně z právního a logického hlediska akademickým funkcionářem. Akademičtí funkcionáři jsou na většině univerzit do akademických funkcí jmenováni. Předseda Akademického senátu UP je do funkce volen, není tedy jmenován a nezdá se mi, že by tedy funkcionářem byl. To, jak jsem ale předeslal, může být předmětem různých interpretací. V rámci minulosti je k tomu všemu ještě poněkud ironická ta červená barva taláru. Nicméně oprávněnost nošení taláru ani jeho barva nejsou důvodem mého rozhodnutí ozvat se až z druhé strany Atlantiku.

Důvodem mého dopisu je tón a obsah reakce pana doktora Zlálala. Skoro jsem si říkal, zda se pan inženýr Látal netrefil do černého, soudě podle rozelené reakce. Pan inženýr v dopise ani nepoužil slovo ještšnost, o které se zmiňuje pan doktor Zlálal.

Co mne ale překvapilo nejvíce, je nepřiměřenost reakce pana doktora Zlálala, její hrubost a nehoráznost. Takto by žádný univerzitní učitel vůči studentům reagovat neměl, je to jen příklad nezralosti a chabé osobní kontroly impulsu. Na něco takového jsem skutečně za čtvrt století své akademické kariéry ještě nenarazil. Nehoráznost začíná již povýšeností oslovení „Pane studente Látale“. Již tímto oslovením (místo obyčejného „Pane Látale“) se pan doktor staví do role rozzlobeného tatínka, který nepovažuje pana inženýra za nijak rovnocenného partnera v diskusi. Dále pan doktor Zlálal vyslovuje psychiatrickou diagnózu (být neoficiální), aniž by pana inženýra Látala kódy vyšetřil, nemluví o tom, že k tomu, ježto není psychiatrem, ani není kvalifikován. Takové jednání je v civilizované společnosti pokládáno přínejmenším za neetické. Pan doktor Zlálal také zřejmě absolvoval lékařská studia před delší dobou, jelikož neví, že paranoia kverulans jako oficiální

Dokončení na str. 10

Reakce na článek M. Vaverky ze Žurnálu UP č. 24

Ano, podívala jsem se do Indie. Spolu s dalšími třemi studenty jsem se zúčastnila festivalu Oceans of Joy v Bangalore jako zástupce za mezinárodní organizaci United Games of Nations v České republice. Tato cesta nepřišla jako blesek z čistého nebe, předcházelo jí pěkných pár měsíců příprav. Program festivalu v Bangalore tvořil každý z nás, totiž každý z delegátů za jednotlivou zemi. Museli jsme si připravit scénky, které měly za úkol Indům přiblížit tu zemi, odkud pocházíme. (Vzhledem k panující atmosféře jsme Českou republiku představili jako zemi, kterou obtéká řeka piva a v které se koupou ta nejsličnější děvčata. Připomněli jsme také české vítězství v ledním hokeji na olympiádě v Naganu. Nedovedete si představit, jak jsme se zapotili při objasňování pojmu „lední“ indickému publiku odkojenému čtyřicítkami. Nesměla chybět ani kytara a české písničky. Odměnou nám byli Indové tančící a podupávající si do rytmu.) Další podmínkou účasti na festivalu bylo sehrání dramky (show neboli příběh ztvárněný tancem a mimikou). Vybrali jsme si motiv dobra a zla. Vše jsme podbarvili kostýmy. Pódium ovládla černá a bílá. Představení mělo úspěch. O tom svědčí i fakt, že jsme je museli nadále hrát každý den konání festivalu, tedy celých sedm dní. Museli jsme také připravit canvas (plátno pokreslené motivy vztahujícími se k tematice festivalu, tedy motivy míru). Ten se potom sešil s ostatními canvasy od ostatních delegátů.

Odměnou za naše přípravy byl program, který si pro nás Indové připravili. Navštívili jsme školu pro nejchudší děti i pro ty bohaté, strávili jsme pár dnů s dětmi ulice. Zavítali jsme do parku v centru Bangalore i do Safari daleko za městem. Podnikli

jsem výlet na kolech (taková ta indická kola, jednu co můžu, rez mi nevdá, brzdy mám, co bys chtěl víc) do továrny na hedvábi, ze které se vyklubala chatřč, ve které tři děti namotávaly hedvábné vlákno z kokonů. Nezapomenutelná byla i cesta indickým autobusem a vlakem. Navštívili jsme vesnice Chingleppe a Maghádí a město Mahaballipuram, ve kterých se zastavil čas, a vstoupil jsem (samozřejmě bosky) na posvátnou půdu hinduistických chrámů. Bylo toho ještě mnoho a deník, který jsem si tenkrát večer co večer psala, těžkl pod mými dojmů. Zaznamenala jsem si každický pocit, každický den, aby mi Indie zůstala. Abych jí mohla nabídnout i jiným. Jestli o to stojím? V to doufám. Doufám právě proto, že můj pobyt v Indii se nerovnal těm pobytům zprostředkovaným cestovní kanceláří, která vám zajistí slušný hotýlek na mořském pobřeží. Festival Oceans of Joy nás začlenil mezi Indy, mezi naše přátele a ti nás pak vpustili do svého soukromí. Poznali jsme Indii z jiného úhlu pohledu než bývá obvyklé. Odvážuji se o Indii psát právě proto, že se necítím jako holčička rekreující se za peníze svých rodičů (všechny peníze jsem si sháněla přes sponzory), ale jako člen organizace, který byl „odměněn“ za svou práci v ní. Právě proto se teď odvážuji, jak říká pan Vaverka, „dát rady“.

Váš názor na mne, pane Vaverko, vám neberu. Jestli ve mně vidíte feministku, které se podařilo se emancipovat, a člověka, který spolkl všechnu moudrost světa, prosím.

Já se jako člověk, který spolkl moudrost světa, necítím. To přenechávám těm, kteří se podle krátkého článku odvážují soudit člověka.

L. Štrnadová, studentka ČF – ŽU, FF UP

Pravda nemívá všech pět P

Obecně se soudí, že pravda je koncept nevyžadující žádné další atributy. To či ono buď pravdivé je, nebo pravdivé není. To první je kladné, to druhé záporné – jde-li nám o něco, na čem záleží. Prohlásím-li však, že je třeba, abychom hyřili nápady a skvělými myšlenkami a povznášeli vlast ke světovým výšinám – je takový výrok mimo pravdu; je to vlastně přání, které se vyplnit může, nebo nemusí. Dá se očekávat, že toto přání se vyplní částečně, asi tak na 4,5 %. Ve světě tvrzení, kterými vyplňujeme příslušný akustický nebo grafický prostor, jsou i taková, o jejichž pravdivosti není pochyb. Patří mezi ně tvrzení triviální, tvrzení samozřejmá. Vrány jsou černé, lrové jsou pihovatí a zrzaví, Češi nemají smysl pro humor. Jejich trivialita není v absolutnosti jejich platnosti – ta platnost má statistický charakter. Jde o pravdivost tvrzení pro podstatnou většinu prvků příslušné referenční množiny.

Některá naše tvrzení připomínají dobývání se do otevřených dveří. Vyhlášení akademického programu a životní strategie univerzity resp. fakulty heslem – Bádějme a publikujme v časopisech s co nejvyšším impact faktorem – je výzvou, která mne uvádí do rozpaků. Myslím, že nikdo rozumný mezi členy akademické obce se nepostaví proti. Pro ty z nich, kteří na to mají, kterým nechybí nadání a talent a rozhodli se postavit je do služeb vědy a výzkumu, s čímž hodlají spojit svou životní kariéru, je tahle výzva samozřejmě stejně zbytečnou, jako byly začátkem padesátých let

Ad) „Man in red“

Dokončení ze str. 9

diagnostická jednotka neexistuje (doporučují k přečtení učebnici „Psychiatrie“ editovanou profesory Höschem, Libigerem a Švestkou, do níž jsem shodou okolností napsal kapitolu o paranoidních stavech). Dále si nejméně zcela jistě zda pan doktor Zlámal zcela správně používá termín obsese, či myslél kompulze?

Přirovnávání kohokoliv k hovézimu dobytku na stránkách akademického tisku pokládám osobně za hrubé, nezralé jednání. Doporučení k psychiatrickému vyšetření u pana profesora Boučka, opět bez jakéhokoliv osobního kontaktu, je naprostá nehoráznost a hrubost.

Summa summarum, jak jsem již předeslal, ještě jsem se z takovou hromadou nehorázností a sprostot na stránkách akademického tisku nesetkal. Pan doktor podepsal dopis jako předseda Akademického senátu UP, čímž svým způsobem zatáhl akademickou obec do své osobní debaty s panem inženýrem Látalem. Což je podle mne opět nesprávné a nerozvážené. Pan inženýr Látal kritizoval jeho, ne Akademický senát UP. Jako předseda akademického senátu, výboru, či čehokoliv se má člověk podepisovat, jenom pokud v rámci korespondence onu instituci zastupuje a má to od instituce schváleno. Jinak je to zneužívání akademické funkce jako jakési zástěrky, jelikož se jedinec neumí hájit jako prostý pan doktor Zlámal, ale jako všemocný předseda. Z mého hlediska napáchal pan doktor jedním dopisem takových nehorázností a hrubostí, že bohatě ilustroval, že by vlastně vůbec akademickým funkcionářem být neměl. Doufám, že to podobně bude vidět i akademická obec mého rodného města a ozve se s výzvou k rezignaci pana doktora Zlámal na funkci předsedy Akademického senátu UP.

R. Balon, M.D.

Autor působí jako profesor psychiatrie na Wayne State University, Detroit, Michigan, U.S.A.

Pozn. red.: Jedna z výtek je adresována MUDr. Z. Zlámalovi neprávem: v této rubrice vždy uvádíme pro informaci čtenářů za jméno autora jeho příslušnost k fakultě (pracovišti) a – má-li jakou – i jeho akademickou funkci.

výzvy soudruhů měšťáků příjždějíci o zních na vesnice s heslem ANI ZRNO NAZMAR! Pro ty akademiky, kteří na to nemají, pro ty, které ani nenapadne, že by je mohla někdy nějaká myšlenka napadnout, je tahle výzva taky zbytečná. Tihle naši akademičtí blížní (snad i já k nim patřím) nebudou této výzvě naslouchat, protože jí nejsou schopni vyhovět ani jejím požadavkům dostát. Zaccou si uši, prohlásí, že ten, kdo tohle hlásá, si neuvědomuje, že mají malé děti a velké manželky a že vůbec... Není na to doba, každému se nemůže měřit stejně, protože každý se pohybuje v odlišném prostředí. A je odpískáno. Mární ve své úvaze pravdu, a já jsem docela přesvědčen, že ji mám, nemá se vlastně tahle výzva ke komu obracet. Podobá se házení hrachu na zeď a házení perel svinim. Jen tak mimochodem, jako venkovam jsem kdysi strávil pobytém mezi sviněmi poměrně hodně času. Taky jsem je dost část krmíval. A mohu vás ujistit, že slušná a své prasečí cti si vědomá svině by si hozených perel ani nevšimla, protože prase není vůl a ví, že perly nemají žádnou výživnou hodnotu. Osobně bych nebyl schopen podobné výzvy vyhlášovat proto, že samého by už mne nebalilo dobývat stránky renomovaných světových časopisů jedním či dvěma články o pár stránkách ročně a opakovaně korigovat redakci vrácené. Ve svém nynějším fyzickém i psychickém stavu, kdy nejsem schopem přednášet na zahraničních konferencích, a tedy nemá pro mne smysl psát žádosti o granty, považuji za daleko prospěšnější (pro sebe i pro jiné) psát a přednášet o tom, o čem mám co napsat a k čemu mám co říci. Český. Možná by bylo racionální netrvat na tom, že univerzita musí i nadále existovat ve své až dosud tradiční podobě. Je to jako s manželstvím – pořád sice ještě nebyla zrušena instituce manželství jako taková, statisticky však vypovídají o změně dost podstatně. Před padesáti roky jsme u nás podle sovětského vzoru zřídili akademii věd jako instituci badatelskou, vedle vysokých škol jako instituci výukovou. Research universities a teaching universities jsou vlastně jakýsi remake téhož. Nihil novum sub sole.

Výzvy nejsou k ničemu. Opravdový manažer ví, že účinně řídit se dá vytvářením prostředí, ve kterém se talenty budou pohybovat k pozicím, v nichž budou optimálně využity k potěšení svému a užitku společnosti. Už je to pár let, kdy jsem na jedné stránce ŽUP otiskl pár slov prezidenta Tomáše Masaryka. Nechce se mi v archivu hledat, ale jedna z těch vět zněla asi takhle – vzdělání a společenské postavení se stává fetišem; nicméně je to tak, že potřebná práce poctivého dělníka má vyšší hodnotu než pochybná činnost nadbytečného profesora.

Prof. S. Komenda

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

19. KVĚTNA

Společně na Praděd: Integrovaná turistická akce pro studenty s postižením, studenty ATV a děti zvláštní školy Na Bělidlech. Odjezd v 8 hod od zvláštní školy.

20. KVĚTNA

P. Nikl: Akční žalmy. Vizualní feérie, drobné absurdity a loutkové klipy se autor bude snažit stihnout společně s vlastní hudební produkcí. Divadlo hudby, 19.30 hod.

21. KVĚTNA

P. Tomek: Does photosystem I influence very fast fluorescence rise? Seminář, učebna FXIII Katedry experimentální fyziky PíF UP, tř. Svobody 26, 14 hod. Jednací jazyk – angličtina.

22. KVĚTNA

V. Dobal: Diagnóza kapitalismu v 21. století. Bese-da, klubovna Vlastivědného muzea v Olomouci, 17 hod. –red-

O přítulnicích

I když láska kvete bezesporu v každém ročním období, zdá se, že vždycky zjara bývá jakási aktualizována – člověk, byť je téměř dokonale pohlcen civilizací, mívá často chuť se v jarních dnech rozpoučet jako ta příroda kolem. Kdo má srdce, hledí ozvládnit vztahy se svým protějškem, kdo srdce ztratil, má v jarních dnech alespoň větší puzení své srdce v někom znovu nalézt. A tak se na jaře stává ožehavou jedna závažná terminologická otázka, které – podle našeho soudu – nebyla doposud věnována náležitá pozornost. Totiž – jak pojmenovat účastníky právně nijak nevymezeneho mezilidského vztahu, jenž je založen pouze na jistém základě smluvním (tj. na vyznání citů). Tedy, jak nazývat ty, kteří spolu takzvaně „chodí“.

Pokud je taková dvojice brána do úst v oficiálnější sféře, volí se pro ni zpravidla termíny přítel/přítelkyně. Taková označení mají však nevýhodu příliš širokého významu – lze docela pochybovat, že vztah mezi dvěma mladými lidmi sedícími v parku na lavičce má tytéž kvality a projevy, jako např. vztah mezi Vinnetouem a Old Shatterhandem, kteří si přece navzájem byli také přáteli, a to dokonce na život i na smrt. Ještě méně konkrétní jsou termíny kamarád/kamarádka, které se v poslední době mezi mladými lidmi rozmohly i v poněkud schizofrenním významu „ten, se kterým samostatně navštěvují hospody, diskotéky a kina, ale s nímž vlastně nechodím“. Podobně nekonkrétní jsou termíny partner/partnerka, které mají příchutí jakési „férovosti“, jež však okamžitě vyprchá, když si vzpomene, jak vyvádějí takzvaní partneři ve světě byznysu.

Snad až příliš čistě a archaicky znějí termíny milý/milá. Jsou to původem přídaavná jména – tedy něco, co by se k něčemu mělo pouze „přidat“. A protože je nepochybné, že lidé přebývající v lásce si jsou jeden pro druhého dost podstatní, bylo by lépe pro ně hledat raději nějaké podstatné jméno. Žel i z těch podstatných jmen, která jsme doposud neuvědli, jsou některá dost nekonkrétní (např. kluk, holka, chlapec, dívka) a jiná zase zabarvená city, jež lásku moc nepřipomínají (taková navíc často nedispoují odpovídajícím protějškem) – to platí pro babu (k té by byl děd?), dále např. pro vrtuli, popruha, stíhačku, satelit, pastelku a pro mnoho dalších, ještě méně slušných. Sousedly moje stará/můj starý, často užívaná i hodně mladou mládeží, v sobě kombinují nežádoucí „přidavnost“ s pejorativností a občas slychané šamstr (z německého gehorsamster „nejposlušnější“) také není ani trochu neutrální a výstižné.

Kdo něco kritizuje, měl by nabídnout vhodnou alternativu – jako výstižné a alespoň čásem snad i neutrální označení pro lidi, kteří spolu chodí (ovšem jinak než Bajza a spol. z Poláčkova románu), navrhujujeme termíny přítulník/přítulnice. Znějí sice (zatím!) trochu neobvykle, ale užívaly se přiležitostně i v novější češtině, např. u spisovatelů přelomu 19. a 20. století F. Kvapila a J. K. Slejhara. Na podporu termínů přítulník/přítulnice lze dále uvést jednak skutečnost, že mají schopnost jednoduše pojmenovat obě pohlaví, jednak fakt, že láskyplný vztah mezi dvěma lidmi pojmenovávají přímo, bez škrobeného bruslení kolem jeho pravé podstaty. Tu cudně pojmenovává základ společný se slovesem přítulil se – zde poznamenáváme, že „přítulnicím“ lze rozumět stejně tak dobře proces fyzický, jako psychický (např. ve staroslověštině mělo sloveso přítuliti i význam „přízpůsobiti“). A souhra na všech rovinách mezilidského sdílení je tím, oč by mělo přítulnicům jít.

O. Bláha, FF UP

Člověk po celou svou historii bojuje s přírodou. A má-li přírodu dnes konečně na kolenou, chce ji zachraňovat.

V každém z nás dříme zvíře. Většinou osel.

-sob-